

NEDERLAND OPLEIDINGSLAND

DE STAND VAN ZAKEN

November 2021

VOORWOORD

Marcel Lucassen

Directeur Voetbalontwikkeling KNVB

'Nederland is klein, maar op voetbalgebied zijn we een groot land. We kunnen buigen op een rijke historie, met grote spelers. Daardoor wordt er vanuit het buitenland soms met ontzag naar ons gekeken, maar uiteraard ook kritisch in periodes waarin resultaten van Nederlandse teams of trainers uitblijven.

Het succes op voetbalgebied hebben we voor een groot deel te danken aan onze manier van opleiden. De basis daarvan wordt bij de betaaldvoetbalorganisaties gelegd. Daar worden de spelers gevormd. De KNVB profiteert hiervan via de nationale teams. Tegelijkertijd steken wij als voetbalbond veel tijd in de samenwerking met voetbalclubs, om de jeugdopleidingen naar een hoger niveau te tillen. Denk daarbij aan de bijeenkomsten die we organiseren met alle Hoofden Opleiding, maar ook aan de kennisuitwisseling die plaatsvindt tijdens reviews en tijdens de bezoeken die de coaches van nationale elftallen eens in de zoveel tijd aan clubs brengen.

Zelf ben ik al zo'n veertig jaar actief in de talentontwikkeling. Door blessures zat een carrière als profvoetballer er niet in. Dus vroeg mijn vader op mijn achttiende of negentiende wat ik dan wilde doen. Ik vond

dat spelers betere coaches verdienden zodat ze zich nog beter konden ontwikkelen. Daar ben ik mij op gaan richten. Ik miste in de trainersopleiding bepaalde zaken. Kennis over biomechanica, fysiologie en psychologie bijvoorbeeld. Ik ben in die werelden gedoken en heb gekeken hoe ik de kennis die ik opdeed kon vertalen naar het voetbal. Als trainer begon ik zaken anders aan te pakken en zag spelers beter worden.

Het voetbal heeft me uiteindelijk op verschillende plekken op de wereld gebracht. Het is een reis door het leven geworden. Daarbij heb ik me telkens gericht op het coachen van details, de handelingen van de individuele voetballer binnen de speelwijze van het team. Hierin is nog enorme winst te boeken binnen het trainen en coachen van voetbal.

Dat is mijn persoonlijke drive. Ik wil een impuls geven aan Nederland als opleidingsland. Als trainer, coachopleider, maar ook als lid van de directie van de KNVB. Dagelijks houden we ons bezig met de vraag hoe we onze opleiding verder kunnen verbeteren. Met dit rapport hopen we daar een bijdrage aan te leveren. Om iedere dag weer een stapje beter te worden.'

INLEIDING

Het rapport 'Nederland Opleidingsland, De stand van zaken' is een analyse over de staat van het Nederlandse jeugdvoetbal als kweekvijver voor nationale en internationale topvoetballers.¹ Het is het eerste rapport waarin de KNVB, in samenwerking met NMC Bright, analyseert hoe Nederland ervoor staat als opleidingsland.

Aan de hand van data over onder andere het rendement van opleidingen, de speelminuten van zelfopgeleide spelers in eerste elftallen en scouting van jeugdspelers wordt de stand van ons opleidingsland geanalyseerd. Daarnaast worden de belangrijkste ontwikkelingen in de organisatie, structuur en certificering van opleidingen van betaaldvoetbalorganisaties (BVO's) van de afgelopen 10 tot 15 jaar en trends uit het huidige voetbal besproken.

Dit rapport dient vooral als reflectie: hoe gaat het en waar kan het beter? Daarmee ondersteunt het toekomstige beleidskeuzes om het jeugdvoetballandschap door te ontwikkelen. Het kan clubs en de KNVB helpen om gerichte en onderbouwde keuzes te maken. Want waar de KNVB zich bezighoudt met de nationale teams, internationaal vertegenwoordigend voetbal en het opleiden van technisch kader, ligt de basis voor opleiding van spelers natuurlijk bij de clubs. Daar wordt dag in dag uit hard gewerkt om van spelers betere voetballers te maken en hun talenten te ontwikkelen om te presteren op nationaal en internationaal niveau. Tot slot mag het rapport een gezonde discussie opleveren die het belang van de verdere ontwikkeling van Nederland als opleidingsland dient.

¹ In dit rapport wordt alleen gesproken over jongens en mannen. Het specifieke landschap voor meisjes en vrouwen vraagt (nu nog) om een specifieke aanpak. Daarom heeft er in het afgelopen jaar een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden binnen het topvoetbal vrouwen. Er is onder andere gekeken naar een optimale competitieopzet en de manier waarop de opleidingspiramide is vormgegeven. Voor toekomstige rapportages is het zeker een mogelijkheid om beide doelgroepen een plek te geven.

Het rapport is opgebouwd rondom zeven thema's. Iedere keer met een inleiding, aangevuld met trendanalyses en ondersteund door data die betrekking hebben op dit thema. Deze data zijn weergegeven in figuren, waarin de belangrijkste trends en ontwikkelingen uit de analyse worden weergegeven. Elk van de zeven thema's eindigt met een interview van experts en collega's over de kritische succesfactoren van Nederland als opleidingsland.

Wat ons betreft is er met dit eerste rapport een traditie geboren. Iedere twee jaar willen we een update geven over de stand van zaken van Nederland als opleidingsland.

***SAMEN TALENT ONTWIKKELEN.
DAT IS WAAR WE VOOR GAAN!***

November 2021, Zeist

Aloys Wijnker
Manager Voetbalbeleid KNVB

Wouter Kuperus
Directeur NMC Bright

HOOFDSTUK 1
RENDEMENT
P.6

HOOFDSTUK 2
LANDSCHAP
P.18

HOOFDSTUK 3
COMPETITIES
P.25

HOOFDSTUK 4
TALENTHERKENNING
P.36

HOOFDSTUK 5
**ONTWIKKELING VAN
SPELERS, TRAINERS
EN STAF**
P.48

HOOFDSTUK 6
ORGANISATIE EN BELEID
P.56

HOOFDSTUK 7
**FINANCIËN EN
BUDGET**
P.65

HOOFDSTUK 1

RENDEMENT

Het belangrijkste doel van een jeugdopleiding is het opleiden van spelers voor het eerste elftal van de club. Het succes van een opleiding wordt logischerwijs dus al snel afgemeten aan hoeveel zelfopgeleide spelers er in het eerste elftal spelen. De opleiding vormt daarmee de levensader van een club en nog belangrijker: de levensader van het Nederlandse voetbal.

Financieel, maatschappelijk en sportief rendement

De bijdrage van de BVO-opleiding aan het ontwikkelen van spelers kan op meerdere manieren worden uitgedrukt. Financieel rendement betekent dat de opleiding door de verkoop van spelers meer geld oplevert dan dat het kost. Maatschappelijk rendement wordt onder andere bepaald door de waarde van de opleiding voor zijn omgeving en de bijdrage die het levert aan de persoonlijke ontwikkeling van jeugdspelers. De focus in dit rapport ligt echter op het sportief rendement van de opleiding, oftewel hoeveel jeugdspelers halen uiteindelijk het betaald voetbal? De analyses in de figuren 1 tot en met 5 op de volgende pagina's geven aan wat het sportief rendement is van de BVO-opleidingen.

Debutanten

In **figuur 1** zijn vanaf het seizoen 2007/'08 alle debutanten in de Eredivisie en Eerste Divisie weergegeven. Dit aantal bevat zowel jeugdspelers die hun debuut maken in het betaald voetbal, als gearriveerde (buitenlandse) spelers die voor het eerst in Nederland in het betaald voetbal spelen. Het is een indicatie dat het opleiden van spelers een complex proces is. De kans voor jeugdspelers om door te breken is namelijk deels afhankelijk van het aantal beschikbare plekken, wat van seizoen tot seizoen sterk fluctueert. Dit heeft ook te maken met het aantal BVO's; de afgelopen jaren zijn verschillende clubs verdwenen uit de Eredivisie en Eerste Divisie en zijn er Jong-teams de piramide binnengekomen.

Zelfopgeleide spelers

Het bieden van kansen aan zelfopgeleide spelers is, zoals ook uit de interviews met clubleiding op pagina 14 blijkt, een bewuste beleidskeuze van de club. In **figuur 2** (Eredivisie) en **3** (Eerste Divisie) is per BVO het percentage speelminuten van zelfopgeleide spelers weergegeven. Sommige clubs blijken daarin structureel kansen te geven aan spelers uit hun eigen opleiding, terwijl andere clubs hier een wisselvallig beeld in vertonen.

Europees perspectief

De Eredivisie en Eerste Divisie staan internationaal bekend als competities waarin jonge spelers snel een kans krijgen op wedstrijdminuten. Recent onderzoek van de Sheffield Hallam University plaatst het aantal opgeleide spelers in Europees perspectief. De onderzoekers laten daarbij zien dat Nederland — ten opzichte van de top-5 Europese competities — vanaf het seizoen 2006/'07 het op twee na hoogst aantal zelfopgeleide spelers laat debuten in de Eredivisie. Alleen Spanje en Frankrijk, met elk twintig teams per divisie, hebben in tien seizoenen absoluut gezien meer zelfopgeleide spelers laten debuten (Bullough & Coleman, 2019). Deze resultaten zijn vergelijkbaar met het onderzoek van het Zwitserse International Centre for Sports Studies (CIES) Football Observatory (Poli et al., 2020). In de rapportage over de demografische samenstelling van 31 Europese voetbalcompetities blijkt dat Nederlandse clubs al jarenlang relatief veel zelfopgeleide spelers laten meespelen in hun competitiewedstrijden, zoals weergegeven in **figuur 4**.

FIGUUR 1 **DEBUTANTEN NEDERLANDS BETAALD VOETBAL**

Alle debuterende spelers in de Eredivisie en Eerste Divisie vanaf seizoen 2007/'08

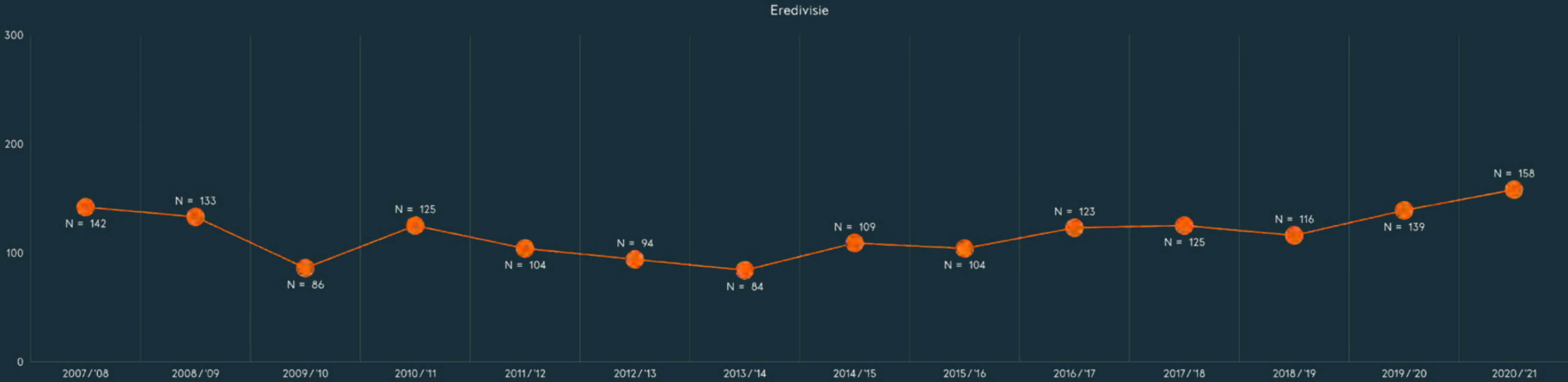
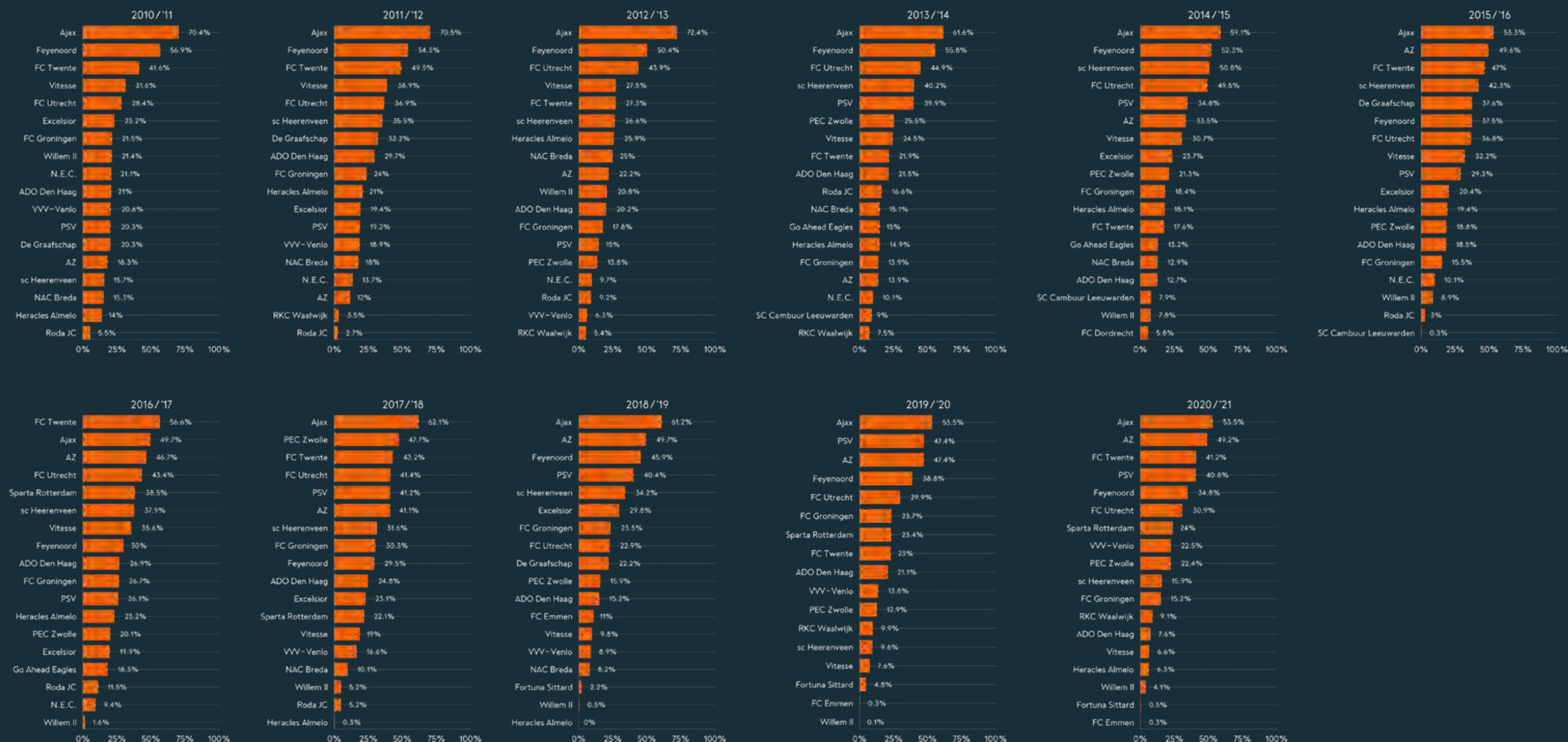

FIG. 1
In het figuur is voor alle spelers die vanaf het seizoen 2007/'08 in één van de twee Nederlandse betaaldvoetbaldivisies hebben gespeeld, het moment van debuten in deze competities geanalyseerd. Het moment van debuten is hier gedefinieerd als het moment waarop de spelers voor het eerst in het veld zijn gebracht tijdens een reguliere competitiewedstrijd in één van de twee divisies. Debutanten in Jong-teams in de Eerste Divisie zijn hierin niet meegenomen; alleen het eventuele debuut in het respectievelijke eerste elftal is geanalyseerd.

FIGUUR 2 **ZELFOPGELEIDE SPELERS PER BETAALDVOETBALORGANISATIE (EREDIVISIE)**

Percentage gespeelde minuten door zelfopgeleide spelers bij BVO's in de Eredivisie vanaf seizoen 2010/'11

FIGUUR 3 ZELFOPGELEIDE SPELERS PER BETAALDVOETBALORGANISATIE (EERSTE DIVISIE)

Percentage gespeelde minuten door zelfopgeleide spelers bij BVO's in de Eerste Divisie vanaf seizoen 2010/'11

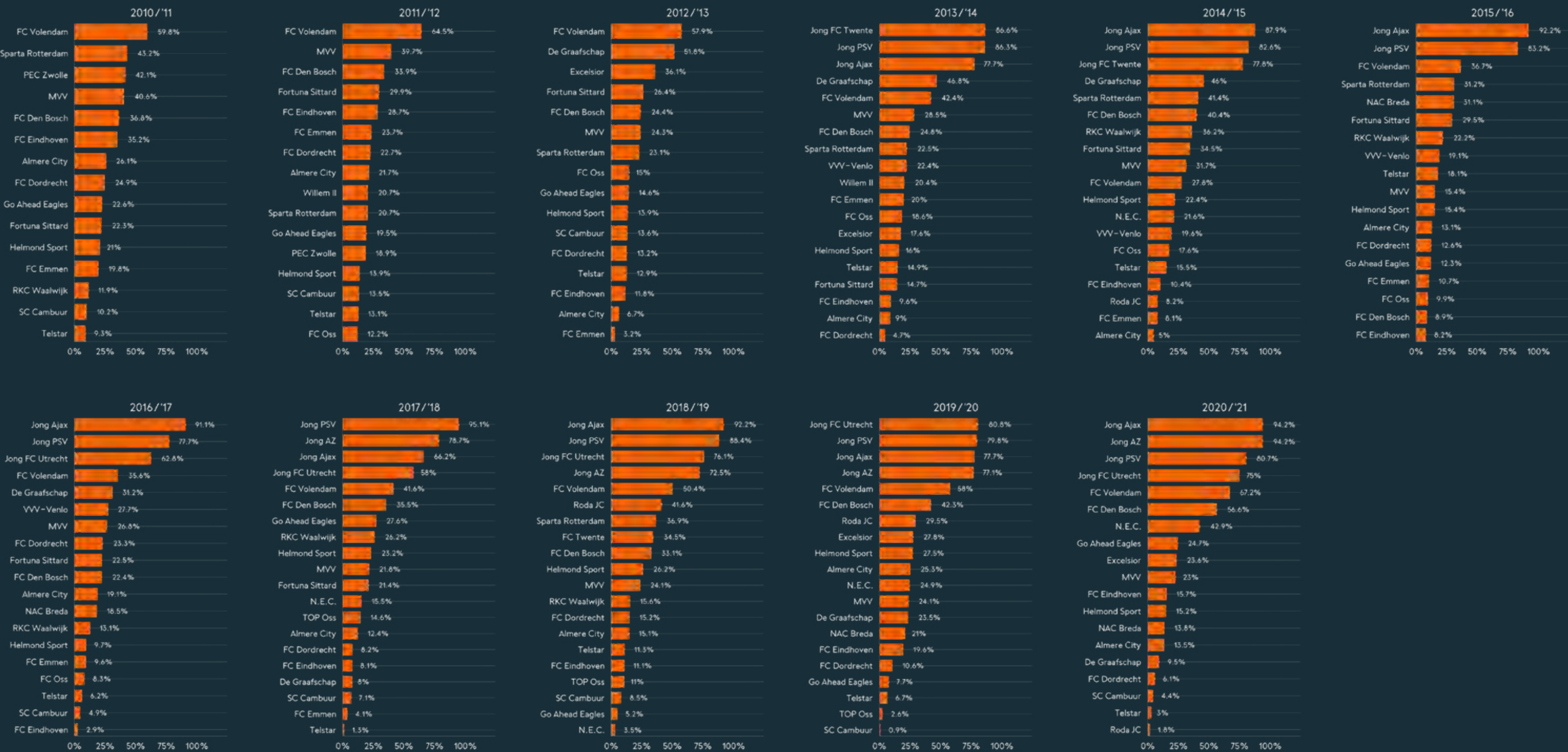
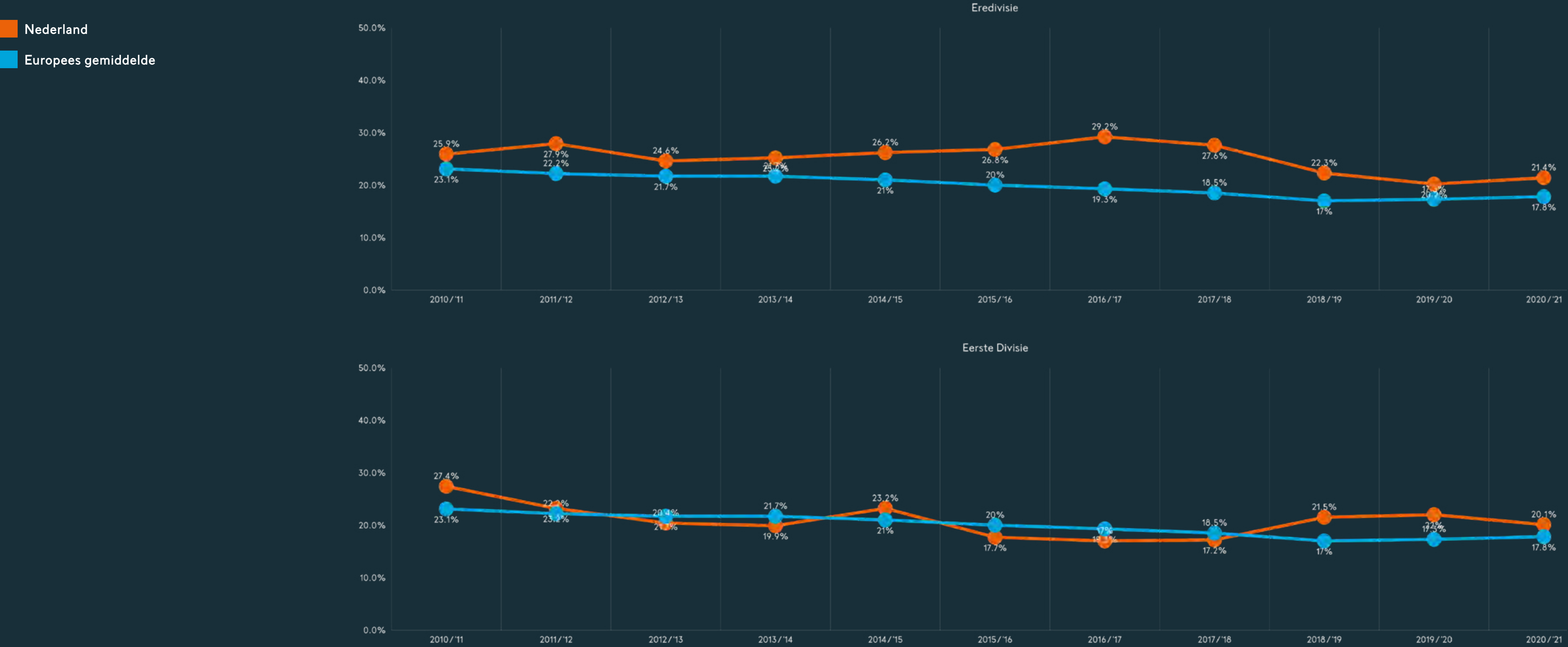

FIG. 2&3 In figuur 2 en 3 is het percentage gespeelde minuten door zelfopgeleide spelers weergegeven per BVO vanaf het seizoen 2010/'11. Gespeelde minuten door spelers waarvan niet meer te achterhalen is wat de opleidingsclub is, zijn uit deze analyse gelaten. In dit overzicht zijn alleen de BVO's weergegeven die in het huidige seizoen 2021/'22 in één van de twee Nederlandse betaaldvoetbaldivisies spelen.

FIGUUR 4 **ZELFOPGELEIDE SPELERS PER SEIZOEN**

Zelfopgeleide spelers in de Eredivisie en Eerste Divisie vanaf seizoen 2010/'11

FIGUUR 5 ZELFOPGELEIDE SPELERS EREDIVISIE PER SEIZOEN

Zelfopgeleide spelers in de Eredivisie ten opzichte van Europese top vanaf seizoen 2010/'11

Eredivisie
Buitenland

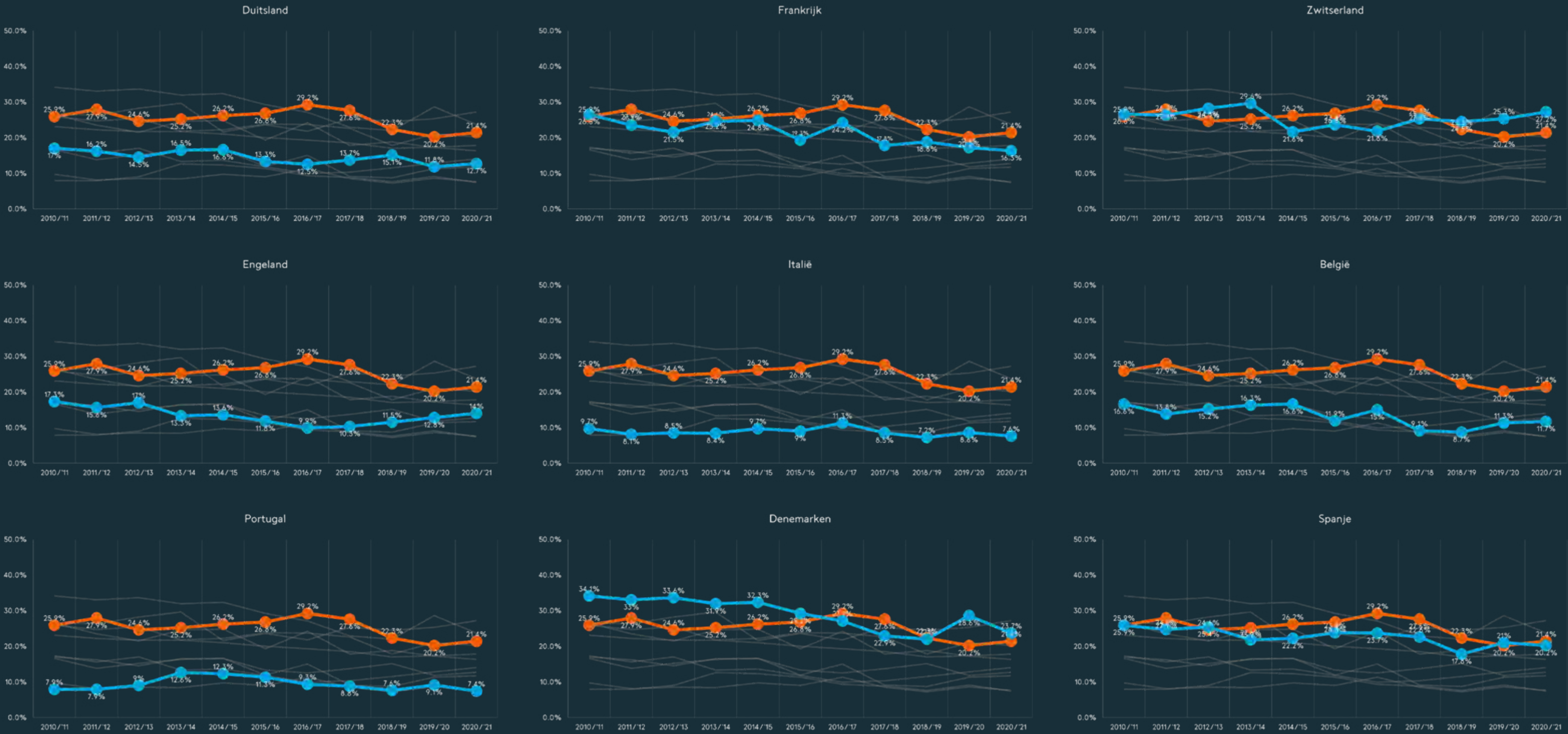

FIG. 4&5 In figuur 4 en 5 is het gemiddelde percentage zelfopgeleide spelers weergegeven wat per Nederlands betaald voetbal divisie vanaf het seizoen 2010/'11 heeft gespeeld in reguliere competitiewedstrijden. Het percentage is opgebouwd uit het aantal minuten wat gespeeld is door zelfopgeleide spelers per wedstrijd in de Eredivisie en Eerste Divisie. Gespeelde minuten door spelers in Jong-teams zijn hierbij niet meegenomen. Ook zijn gespeelde minuten door spelers waarvan niet meer te achterhalen is wat de opleidingsclub is uit deze analyse gelaten. Dit percentage is afgezet tegen het Europees gemiddelde, afkomstig van 31 Europese voetbalcompetities (de hoogste divisie) (Poli et al., 2020).

WAT VALT OP?

- Het aantal debutanten in het betaald voetbal neemt toe.
- Een aantal BVO's biedt wisselvallige kansen aan zelfopgeleide spelers.
- Vergeleken met Europese topcompetities laten Nederlandse clubs al jarenlang veel zelfopgeleide spelers meespelen in hun competitiewedstrijden.
- Het aantal zelfopgeleide spelers in eerste elftallen neemt echter af. Die dalende trend is zowel in Nederland als in de rest van Europa te zien.

JEUGDOPLEIDING ALS LEVENSADER EN RENDEMENT

Edwin van der Sar
Algemeen Directeur Ajax

Peter Jeltma
*Hoofd Talentontwikkeling KNVB,
ex-Hoofd Opleiding FC Groningen*

Jasper van Leeuwen
Technisch Directeur FC Volendam

De jeugdopleiding geldt voor veel BVO's als levensader van de club. Spelers worden opgeleid met als doel de stap naar het eerste elftal te zetten. Slechts een klein deel kan die droom echter verwezenlijken. Edwin van der Sar (Ajax), Peter Jeltma (KNVB, ex-FC Groningen) en Jasper van Leeuwen (FC Volendam) gaan in op het belang van de jeugdopleiding en het rendement van talentontwikkeling.

Edwin van der Sar

Algemeen Directeur Ajax

"Nederland staat er internationaal goed op als opleidingsland. Dat blijkt uit het feit dat er door buitenlandse clubs veel aan onze jeugdspelers getrokken wordt. Bovendien presteren we goed in de Youth League en met onze nationale jeugdteams. Binnen Ajax vormt de opleiding ook een zeer belangrijke pijler in de strategie en bedrijfsvoering van de club. Met onze opleiding willen we spelers opleiden tot winnaars die het verschil kunnen maken op Champions League-niveau. Financieel kunnen we de strijd met de internationale top niet aangaan, maar we hebben wel de ambitie om mee te kunnen doen om de internationale prijzen. Dat betekent dat we op een andere manier het verschil moeten maken

door anders te denken en te handelen. Wat ons onderscheidt is de manier waarop we aankijken tegen talent, tegen de ontwikkeling van mensen en hoe topprestaties worden bereikt. Wanneer we dat als club begrijpen kunnen we alle ogen op hetzelfde doel gericht houden, zodat we ons ontwikkelings- en begeleidingsprogramma optimaal kunnen inzetten om onze doelen te verwezenlijken. Gezien de investering die we daarbij als club jaarlijks in de opleiding doen, mag je verwachten dat er een structurele doorstroming plaatsvindt naar de A-selectie. Daarbij geldt: goed genoeg is oud genoeg. Zonder deze doorstroom is de investering in de opleiding niet te verantwoorden."

Peter Jeltema

*Hoofd Talentontwikkeling KNVB,
ex-Hoofd Opleiding FC Groningen*

"De waarde van voetbalopleidingen wordt keer op keer bewezen met al het talent dat we op het hoogste niveau weten te brengen. Clubs steken veel geld in hun opleidingen, dus aan de bovenkant van een voetbalopleiding moet er een bepaald rendement zijn. Het doel is dat spelers uit de eigen regio zich kunnen ontwikkelen. Een x-aantal zal het gaan redden als professioneel voetballer en lid zijn van hét eerste elftal, dan wel een transfer maken naar, waardoor de club weer terugverdiend. Maar het gaat niet alleen om zichtbaar rendement. Bij FC Groningen stromen ieder jaar kinderen van 11 en 12 jaar in. Die maken zes tot acht jaar

deel uit van een voetbalopleiding, waarin ze dagelijks beïnvloed worden en allerlei handelingen en vaardigheden aanleren en verbeteren. Ze leren zich bewust worden van de route die ze afleggen. Maar het lukt niet al die spelers hun droom te verwezenlijken. Ook voor die kinderen is het belangrijk dat ze goed terecht komen. Die verantwoordelijkheid dragen BVO's ook. Studie is daarom voor veel opleidingen een belangrijke pijler. Bij Groningen was dat zelfs een van onze resultaatdoelen: ervoor zorgen dat spelers minimaal een startkwalificatie halen. Ook dat is een vorm van rendement, die minstens zo belangrijk is."

Jasper van Leeuwen
Technisch Directeur FC Volendam

"Bij ons breken bovengemiddeld veel spelers door. Alleen in het seizoen 2020/'21 hadden we al tien debutanten. Hoe dat komt? Dat heeft ook met onze visie te maken. We durven spelers een kans te geven in het eerste elftal. Veel trainers en Technisch Directeuren zijn gefocust op de korte termijn en halen liever een ervaren speler, waardoor een jonge speler op de bank belandt. Wij kiezen liever voor een jong talent. Je moet immers ook zuurstof in de lucht houden voor talenten, zodat ze zich kunnen ontwikkelen. Voor ons geldt daarbij potentieel—genoeg is oud genoeg. Op het moment dat een speler debuteert zijn ze nog niet altijd klaar voor het eerste elftal, maar als wij geloven dat er veel rek in een speler zit, schromen we niet

om deze op te stellen. Voor een club als FC Volendam kan je ook stellen dat de opleiding essentieel is. Dat zullen veel clubs zeggen, maar de statistieken bewijzen dat talenten bij ons ook echt kansen krijgen in het eerste elftal. Het rendement van de opleiding is hoog, maar tegelijkertijd zijn wij ook afhankelijk van zelfopgeleide spelers omdat alternatieven te duur zijn. Uiteindelijk hopen we dat we zelfopgeleide spelers voor een mooi bedrag kunnen verkopen. Dat is essentieel om de club en opleiding te kunnen blijven financieren. Het is wat dat betreft het Crujff-model in het klein. En we tonen aan dat het werkt. Kijk maar hoeveel spelers vanuit FC Volendam zijn doorgestroomd in het betaald voetbal."

HOOFDSTUK 2 **LANDSCHAP**

Het landschap waarin Nederlandse BVO's spelers opleiden voor het betaald voetbal kenmerkt zich door een aantal unieke aspecten. Zo werkt, ondanks concurrerende belangen, een aantal clubs samen in regionale opleidingen, is er veel en constructief overleg tussen clubs en bond, en zijn infrastructuur, accommodaties en faciliteiten van de opleidingen over het algemeen *state-of-the-art*. Het opleidingslandschap is echter ook continu in verandering. Onder invloed van de internationalisering van het voetbal is er een migratiestroom van jeugdspelers in en uit Nederland op gang gekomen. Deze internationale transferbewegingen leiden tot meer diversiteit in het jeugdvoetbal.

Omvang

De BVO-opleidingen hebben zich ontwikkeld tot een serieuze bedrijfstak in Nederland. Het is de plek waar bijna 5000 jeugdspelers voetballen en ongeveer vijftien tot negentien fulltime personeelsleden per opleiding werkzaam zijn. Waar vanaf 2009/'10 het aantal opleidingen afnam door het stimuleren van regionale samenwerkingen tussen BVO's, is sinds 2014/'15 het aantal opleidingen weer toegenomen (zie [figuur 6](#)). Sinds 2016/'17 is er een stabiel aantal van 29 BVO-opleidingen. Tot seizoen 2020/'21 zijn er daarvan zes gecertificeerd als Internationale Voetbalacademie, twaalf als Nationale Voetbalacademie en elf als Regionale Jeugdopleiding.

Migratie

Het Nederlandse opleidingslandschap wordt duidelijk beïnvloed door de internationalisering van het voetbal. Dit wordt zichtbaar in het toenemende percentage van zogenaamde 'emigranten' in de Eredivisie. Emigranten zijn volgens de definitie spelers die in een ander land spelen dan waar ze tot hun elfde jaar gespeeld hebben. Vanaf 2009, zo berekende het CIES Football Observatory, steeg dat aantal van 34,7% naar 41,8% in 2019 in alle 31 Europese topcompetities (Poli et al., 2019). Deze migratiestromen zijn ook zichtbaar in het jeugdvoetbal. [Figuur 7](#) toont het aantal Nederlandse jeugdspelers dat naar een buitenlandse profopleiding vertrok. Sinds 2010/'11 zijn in totaal 81 jeugdspelers vanuit een Nederlandse BVO-opleiding naar een buitenlandse profopleiding gegaan. Ook zijn er jeugdspelers die als minderjarige juist naar een Nederlandse opleiding gaan. Het eerder genoemde CIES analyseerde in 2016 dat de migratie van minderjarige

spelers van 444 in 2009, naar 597 in 2016 is gestegen in Europa. Opvallend daarbij is dat na Engeland (180 spelers) en Italië (78 spelers) Nederland op plek drie van bestemmingen staat: de Eredivisie telde in oktober 2016, 53 spelers die als minderjarige naar een Nederlandse BVO-opleiding zijn gekomen (Poli et al., 2016).

Diversiteit

De buitenlandse jeugdspelers zorgen voor nog meer diversiteit op de Nederlandse voetbalvelden. Het jeugdlandschap is een voorbeeld van hoe jeugdspelers ongeacht afkomst, huidskleur, religie, geslacht of seksuele voorkeur met elkaar kunnen samenwerken. Voetbal is er voor ons allemaal: iedereen is welkom. De KNVB wil hierin vooroplopen en samen met de clubs zorgen voor een divers en inclusief opleidingslandschap.

FIGUUR 6 AANTAL SPELERS, TEAMS EN JEUGDOPLEIDINGEN

Het aantal verschillende jeugdopleidingen, bijbehorende teams en spelers vanaf 2006/'07

- Aantal opleidingen
- Aantal teams
- Aantal Spelers

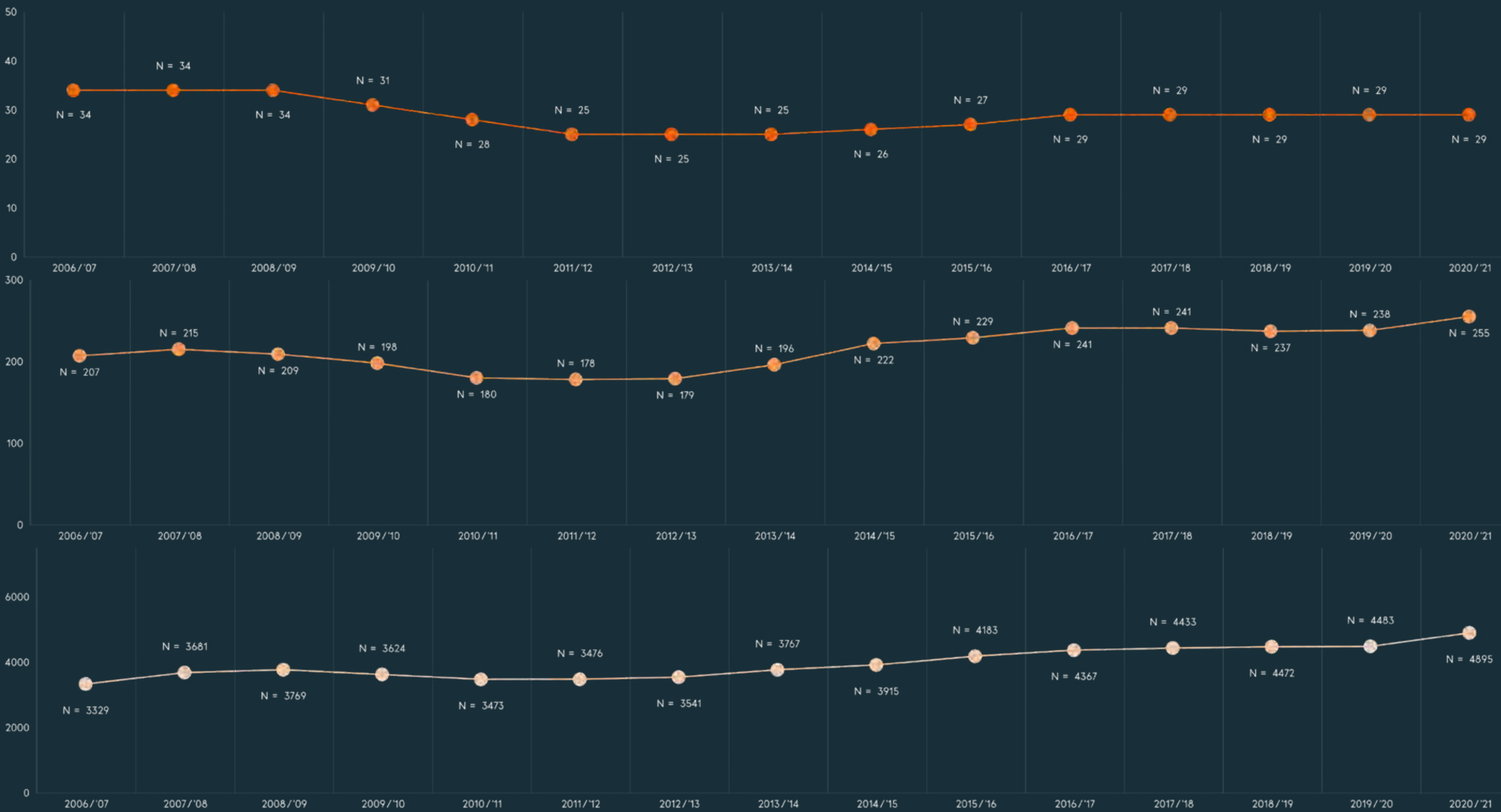

FIG. 6
In het figuur zijn het aantal opleidingen, teams en spelers gelieerd aan BVO-opleidingen over de afgelopen vijftien seizoenen weergegeven.

FIGUUR 7 **EMIGRATIE NEDERLANDSE MINDERJARIGEN**

Jeugdspelers die naar een buitenlandse profopleiding zijn vertrokken vanaf 2010/'11

FIG. 7
In figuur 7 is het aantal spelers dat vanuit een Nederlandse jeugdopleiding naar een buitenlandse jeugdopleiding is vertrokken weergegeven. Daarbij is specifiek gekeken naar Europese land en (Universiteit)teams uit de Verenigde Staten.

WAT VALT OP?

- Het Nederlandse voetballandschap is internationaler geworden; dit geldt ook voor het jeugdvoetbal.
- Er vertrekken nog steeds jonge Nederlandse spelers naar het buitenland, Nederlandse clubs zijn echter zelf ook zeer actief in het aantrekken van jeugdspelers uit het buitenland.
- In het aantrekken van buitenlandse jeugdspelers staat Nederland op de derde plek in Europa.
- Het aantal regionale samenwerkingen tussen BVO's is afgenomen. Een aantal clubs hebben weer voor een eigen opleiding gekozen.
- Sinds 2016/'17 is het aantal BVO-opleidingen in Nederland stabiel gebleven.

***'VOOR EEN KLEIN LAND HEEFT
NEDERLAND FANTASTISCHE SPELERS
VOORTGEBRACHT'***

Frank Wormuth
Trainer/Coach Heracles Almelo

Hoe staat Nederland als opleidingsland op de kaart in het buitenland? Heracles-trainer Frank Wormuth, in het verleden werkzaam voor de Duitse voetbalbond en voormalig trainer van Duitsland onder 20, laat zijn licht schijnen op de Nederlandse voetballers.

"Hoe goed de Nederlandse opleiding is? Dat is moeilijk te zeggen. Ik zie alleen het resultaat, de spelers die doorstromen in de Eredivisie", zegt Wormuth. "Daar zitten spelers met veel potentie bij zoals bijvoorbeeld Myron Boadu en Teun Koopmeiners van AZ (beiden inmiddels vertrokken, red.). Nederlandse voetballers hebben vaak een goede techniek en zijn individueel goed. Met name de jongens met een buitenlandse achtergrond beschikken over een goede techniek. Daar herken je de typische straatvoetballers nog in. In Duitsland zie je dat een stuk minder."

Minder talent verloren

Het is een van de verschillen tussen de Nederlandse manier van opleiden en de Duitse. Daarnaast denkt Wormuth dat er in Nederland minder talent verloren gaat dan bij onze oosterburen. "In Duitsland vallen veel talenten af. Als iemand niet goed genoeg is, nemen we een andere. Nederland kan zich dat niet permitteren. De 'mindere spelers' blijven daardoor aandacht krijgen, waardoor ze alsnog kunnen groeien en soms zelfs alsnog doorbreken. In Duitsland is dat momenteel een aandachtspunt: moeten we altijd fysiek grote spelers opleiden, of moeten we ook kleinere spelers, die nog iets achterblijven in hun ontwikkeling, meer tijd geven? Een ander punt waarop Nederland en Duitsland verschillen is de hiërarchie. Als trainer in Duitsland luisterde een speler als ik zei ga naar links. In Nederland komt altijd de vraag, waarom? Er is altijd discussie. Of dat goed is? Dat ligt aan de leiding. Bij mij mag een discussie best, maar pas na de training."

Compliment

Als Wormuth wordt gevraagd waar Nederland nog stappen in kan maken is hij duidelijk: "Nederlanders moeten niet te snel tevreden zijn over het resultaat. Duitsers willen altijd winnen, ook in oefenwedstrijden. Nederlanders vinden een nederlaag in de voorbereiding minder erg. Maar al met al denk ik dat Nederland trots mag zijn op zijn manier van opleiden. Als klein land heeft Nederland ontzettend veel bereikt en veel fantastische spelers voortgebracht. Daar verdient het een groot compliment voor."

HOOFDSTUK 3

COMPETITIES

Competities en wedstrijden zijn middelen om jeugdspelers te ontwikkelen. Zowel op nationaal als internationaal niveau biedt het de spelers een podium om hun kwaliteiten te tonen. Om hier zo goed mogelijk in te voorzien, zijn er de afgelopen jaren een aantal wijzigingen doorgevoerd in de structuur, het niveau en de organisatie van jeugdcompetities. Omdat deze aanpassingen de wijze van opleiden beïnvloeden, worden de belangrijkste aanpassingen hier besproken en geanalyseerd.

Jong-teams

Meest in het oog springend is de toevoeging van de Jong-teams aan de Eerste Divisie. Dit veroorzaakte destijds veel discussie. Nu het stof van deze discussie enigszins is neergedaald, lijken de wedstrijden van Jong-teams in de Eerste Divisie te voorzien in een grote behoefte: harde wedstrijden met de juiste weerstand in de laatste fase van de opleiding. Dit effect is ook zichtbaar in de doorstroom van spelers uit de Jong-teams die deelnemen aan de Eerste Divisie, zoals weergegeven in [figuur 11](#) en [12](#). Meer dan de helft van spelers die debuten in een Jong-team, spelen later namens een eerste elftal in het betaald voetbal. Dit zijn spelers zoals Jurriën Timber, Cody Gakpo en Tommy St. Jago. Zij kwamen na het Jong-team ook uit voor het eerste elftal van dezelfde BVO. Spelers zoals Danzell Gravenberch, Arnaut Danjuma Groeneveld en Mees Kaandorp hebben via een andere BVO hun debuut gemaakt in het betaald voetbal. Sinds seizoen 2021/'22 is de piramide volledig open en kunnen clubs met ambitie zich met een Jong-team opwerken tot en met de Eerste Divisie.

Leeftijdsopbouw

Volgens Ernest Faber, Hoofd Opleiding van PSV, bieden de Jong-teams clubs de kans om spelers eerder te laten proeven aan het betaald voetbal (zie interview op pagina 34). De komst van de Jong-teams hebben dan ook gezorgd voor een verandering in de leeftijdsopbouw van met name de Eerste Divisie. Deze ontwikkeling is zichtbaar in het

percentage speelminuten wat in de Eerste Divisie wordt gespeeld door spelers onder de 21 jaar. Dat was voor de introductie van Jong-teams zo'n 30%, maar is in de afgelopen seizoenen ongeveer met 10% gestegen naar gemiddeld zo'n 40% per seizoen (zie [figuur 10](#)).

Bovenbouw

Er zijn ook aanpassingen doorgevoerd om de stap van jeugdvoetbal naar seniorenvoetbal te verkleinen. Dit betreft de verandering van de Onder 17-, Onder 19- en beloftenteamscompetities naar Onder 18- en Onder 21-competities. Middels deze aanpassing geeft de KNVB gehoor aan de dringende behoefte van clubs aan serieuze, 'harde' wedstrijden voor de oudere jeugd. In onderling overleg tussen KNVB en clubs is een nieuwe competitie-opzet in het seizoen 2020/'21 geïntroduceerd, met veertien wedstrijden voor de winterstop en veertien wedstrijden daarna in divisies van acht teams. De nieuwe opzet zal uiteindelijk met behulp van subjectieve en objectieve data worden geëvalueerd, om te controleren of de initiële doelstelling ook wordt gehaald.

UEFA Youth League

De komst van de UEFA Youth League voor Onder 19-teams is van grote meerwaarde voor de clubs die zich hebben gekwalificeerd voor de groepsfase van de Champions League. Ook neemt de kampioen van de Onder

19-competitie (of in Nederland, de Onder 18) deel aan het toernooi. Clubs grijpen de UEFA Youth League met de bijbehorende Champions League-ambiance aan als extra ontwikkelmoment voor jeugdspelers.

Middenbouw

In de middenbouw zijn er veranderingen in de manier waarop teams worden samengesteld. Er is meer oog voor biologische leeftijd en laatrijpers krijgen meer ruimte om zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Nieuwe regelgeving betreffende dispensatie zorgt ervoor dat clubs spelers met dezelfde biologische leeftijd samen kunnen laten spelen. Hierdoor zijn opleidingen in staat een beter klimaat te creëren waarin alle spelers, zowel vroeg- als laatrijpe spelers, zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Onderbouw

In alle landelijke BVO-competities tot en met Onder 12 worden geen rangen en standen meer bijgehouden. Ook is het niet mogelijk te promoveren of te degraderen. Internationaal is er langer een trend gaande waarin voetbalbonden stimuleren om bij de jongste jeugd de focus te verleggen van presteren naar ontwikkelen. Naast Nederland hebben onder andere België (t/m Onder 14), Duitsland (t/m Onder 12) en Engeland (t/m Onder 14) hun competities hierop aangepast.

FIGUUR 8 GEMIDDELTE LEEFTIJD

Gemiddelde leeftijd van alle ingezette spelers in de Eredivisie en Eerste Divisie vanaf seizoen 2007/'08

- Alle spelers
- Debutanten

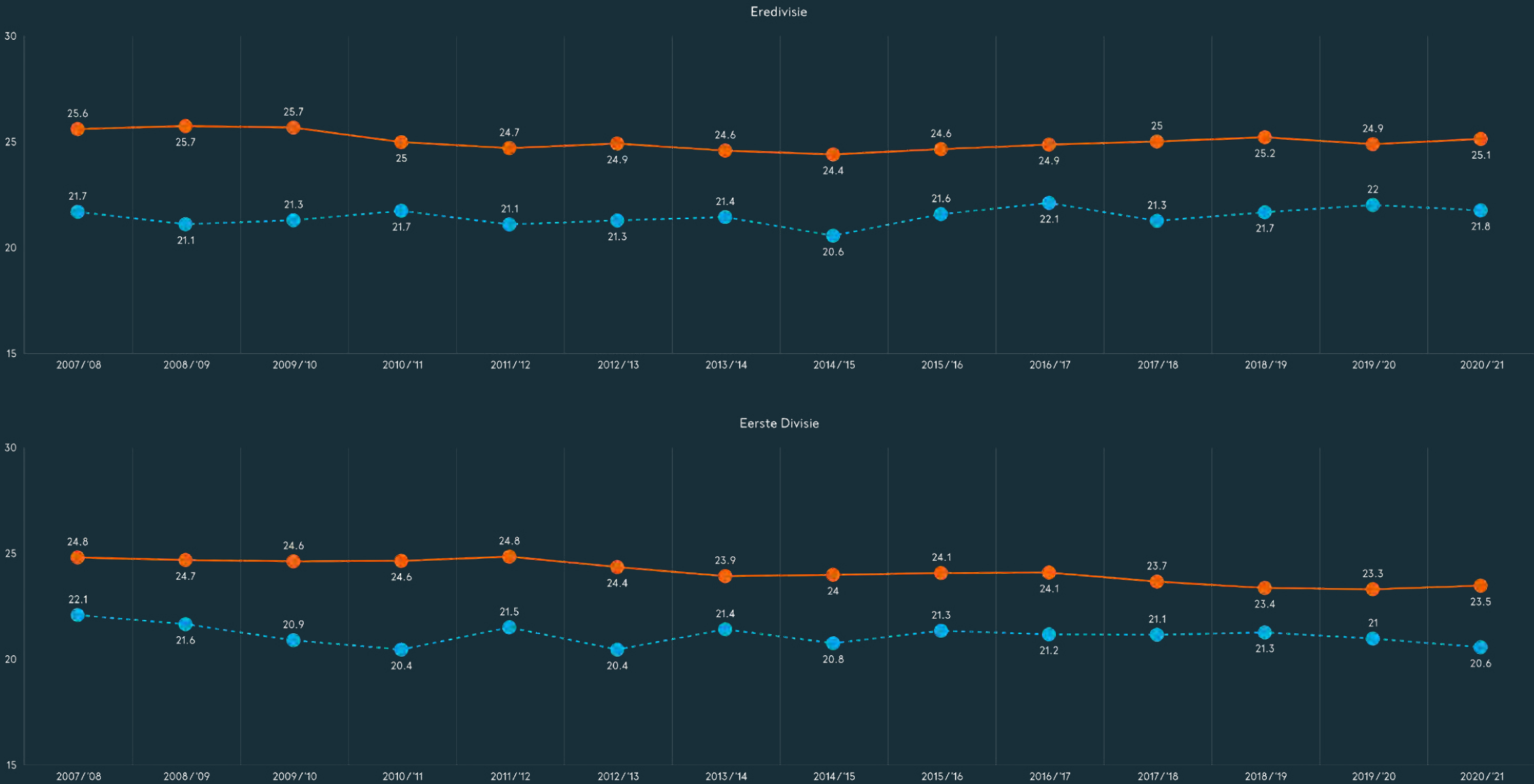

FIG. 8
In het figuur is de leeftijd van alle spelers die vanaf 2007/'08 zijn ingezet in een reguliere competitiewedstrijd in één van de twee Nederlandse betaaldvoetbaldivisies geanalyseerd. Daarnaast is voor alle debutanten het moment van debuten in deze competities geanalyseerd. Debutanten in Jong-teams in de Eerste Divisie zijn hierin niet meegenomen; alleen de leeftijd van het eventuele debuut in het respectievelijke eerste elftal is geanalyseerd.

FIGUUR 9 **LEEFTIJDOPBOUW (EREDIVISIE)**

Percentage gespeelde minuten per leeftijdscategorie in de Eredivisie vanaf 2010/'11

FIGUUR 10 **LEEFTIJDOPBOUW (EERSTE DIVISIE)**

Percentage gespeelde minuten per leeftijdscategorie in de Eerste Divisie vanaf 2010/'11

FIG. 9&10
In het figuur is het percentage gespeelde minuten voor elke leeftijdscategorie in jaren weergegeven. De verdeling laat zien welke spelers in leeftijden de meeste minuten spelen in reguliere competitiewedstrijden in de Eredivisie vanaf seizoen 2010/'11. De lichtgrijze verdeling is de gemiddelde leeftijdsopbouw van de Eredivisie over de afgelopen elf seizoenen.

FIGUUR 11 DOORSTROOM SPELERS UIT JONG-TEAMS

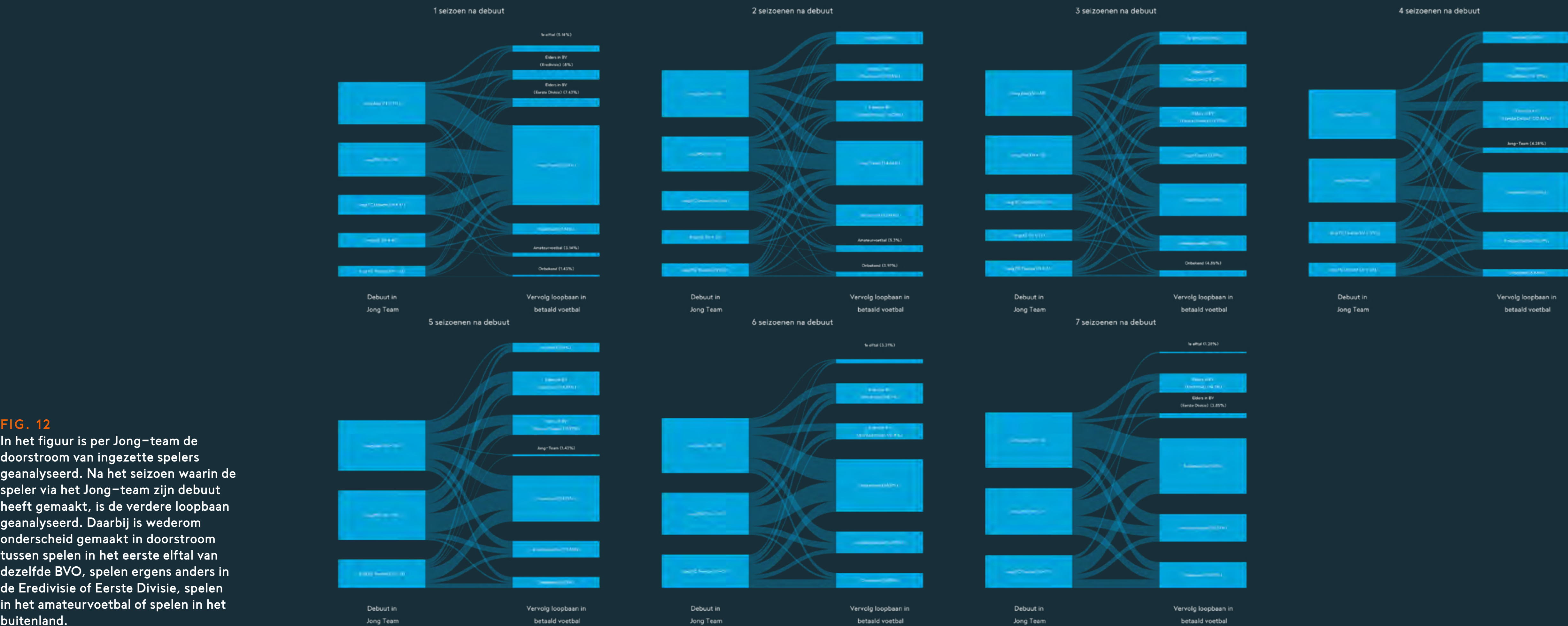
Gedebuteerde spelers in Jong-teams en hun verdere loopbaan in het betaald voetbal

FIG. 11
In het figuur is per Jong-team de doorstroom van de ingezette spelers geanalyseerd. Daarbij is tot het seizoen 2020/'21 geanalyseerd waar deze spelers ná hun debuut in de Eerste Divisie in het betaald voetbal hebben gespeeld. Er is ook een analyse gemaakt hoeveel spelers daarna in Jong Oranje of het Nederlands elftal hebben gespeeld; eventuele deelname aan andere Nationale teams is buiten de analyse gelaten.

FIGUUR 12 DOORSTROOM SPELERS IN JONG-TEAMS IN BETAALD VOETBAL

Carrière van beloftenspelers uit Jong-teams na hun debuut in de Eerste Divisie

FIGUUR 13 **NATIONALE TEAM SPELERS PER BETAALDVOETBALORGANISATIE**

Percentage van alle Nationaal spelers per BVO van de afgelopen twintig seizoenen (vanaf 2001/'02)

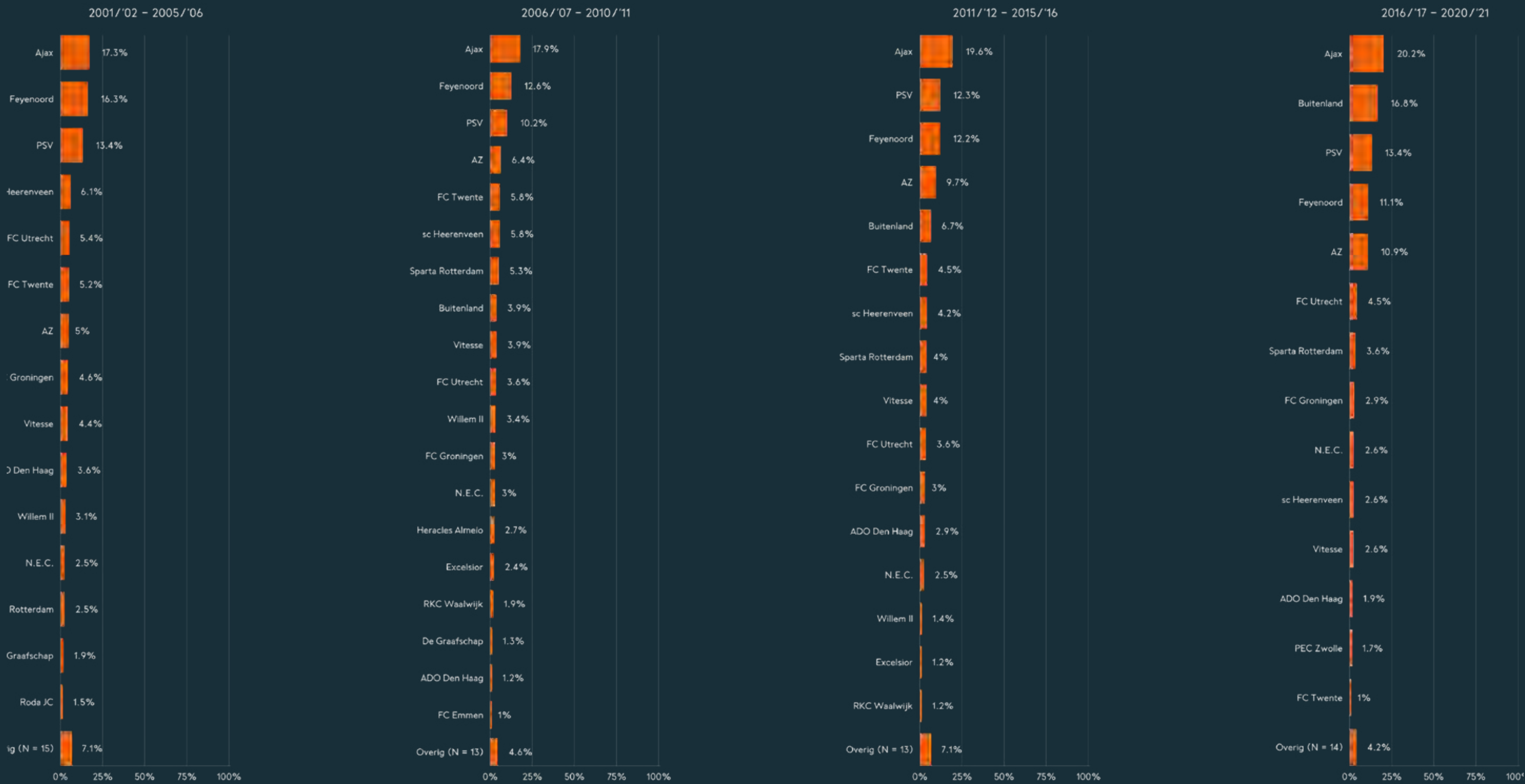

FIG. 13
In het figuur is voor iedere BVO – jeugdopleiding het percentage spelers weergegeven dat in een bepaalde periode geselecteerd is geweest voor nationale (jeugd)teams en speelde bij deze BVO. In het geval een jeugdspeler onderdeel was van een gezamenlijke opleiding, zijn beide BVO's hier weergegeven in het figuur. BVO's waar minder dan 1% van de nationaal spelers in een bepaalde periode heeft gespeeld zijn niet weergegeven en samengevoegd tot de categorie 'overig'.

WAT VALT OP?

- De gemiddelde leeftijd waarop spelers debuten in de Eredivisie is redelijk gelijk gebleven.
- In de Eerste Divisie debuten spelers op steeds jongere leeftijd.
- Meer dan de helft van de spelers in de Jong-teams in de Eerste Divisie stroomt door naar het betaald voetbal.
- Het grootste deel van de speelminuten in het betaald voetbal wordt gemaakt door spelers die jonger dan 24 jaar zijn.
- De aanpassing van de jeugdcompetities van Onder 17, Onder 19 en beloftenteams naar Onder 18 en Onder 21.

'BIJ JONG PSV PROEVEN SPELERS EERDER AAN BETAALD VOETBAL'

Ernest Faber
Hoofd Opleiding PSV

Cody Gakpo, Donyell Malen en Steven Bergwijn; ze vormen slechts een kleine greep uit de groep spelers die via Jong PSV is doorgestroomd naar de eerste selectie van de club uit de lichtstad. Sinds de toetreding van beloftenteams in de Eerste Divisie zijn de Eindhovenaren van de partij. "De weerstand die onze spelers hier tegenkomen, is bijna niet te vinden in het jeugdvoetbal", aldus Hoofd Opleiding Ernest Faber.

Jong PSV is sinds het seizoen 2013/'14 een vaste waarde in de Eerste Divisie. Het team is een springplank voor talenten naar het eerste elftal. Uit de huidige selectie van PSV zetten naast Gakpo ook Armando Obispo, Jordan Teze, Noni Madueke en Yorbe Vertessen in het opleidingsteam hun eerste stappen in het betaald voetbal. "De meerwaarde van Jong PSV in de Keuken Kampioen Divisie is dat je spelers eerder kan laten proeven aan het betaald voetbal", zegt Faber. "Ze spelen op een podium waar de druk groter is dan in het jeugdvoetbal, waar meer publiciteit voor is. Je treft tegenstanders die ouder zijn, meer voetbalervaring hebben en super gefocust zijn om een resultaat te behalen. Fouten worden eerder afgestraft. Zie dan maar eens dat je overeind blijft als zeventienjarige. Die weerstand is bijna niet te vinden in het jeugdvoetbal."

Onder 21-competitie

Doordat PSV met het Jong-team in de Keuken Kampioen Divisie uitkomt, nemen de Eindhovenaren niet deel aan de Onder 21-competitie. Toch ziet Faber ook de meerwaarde in van die competitie. "Zeker voor kleinere clubs biedt die competitie uitkomst", zegt de oud-verdediger, zelf goed voor meer dan tweehonderd wedstrijden in de hoofdmacht van PSV. "Ik zie het bijvoorbeeld bij FC Eindhoven, waar mijn zoon speelt. Zoals veel jongens van onder de 21 jaar trainen die meestal mee met het eerste, maar voor die jongens geldt dat als ze daar geen minuten maken, ze aan kunnen sluiten bij Onder 21. Daar spelen ze wedstrijden onder weerstand. Dat is heel waardevol."

Wat Faber wel betreurt is dat de Onder 19 in de nieuwe competitieopzet is weggefallen en plaats heeft gemaakt voor Onder 18. "De route Onder 17-Onder 19-Jong PSV was voor ons de meest ideale. In die route zijn er veel goede PSV-talenten doorgestroomd naar PSV 1 en vele nationale selecties. We hadden liever gezien dat de Onder 19-competitie iets veranderd zou worden, zodat er ook spelers uit de Onder 21 in mee zouden kunnen spelen. Maar we hebben ons aangepast. Wel zie je dat jongens van Onder 18 nu sneller doorstromen naar Jong PSV. Daar zitten spelers bij van zestien, zeventien jaar. Soms zitten die spelers net tussen twee teams in. Voor hen is het belangrijk dat ze de juiste weerstand treffen. Daar gebruiken we enerzijds de reguliere competitie van de KNVB voor, maar wanneer we de juiste weerstand daar niet in vinden organiseren we wedstrijden tegen Duitse of Belgische tegenstanders, zodat we maatwerk kunnen blijven bieden."

Internationaal

Door dat maatwerk en de aandacht voor individuele ontwikkeling staat de opleiding van PSV er goed op. Ook in het buitenland. Het zorgt ervoor dat buitenlandse talenten geregeld voor de Eindhovenaren kiezen, met Noni Madueke als bekend voorbeeld. "Buitenlandse spelers komen hier speciaal voor onze opleidingsroute naartoe. Je krijgt bij ons een kans om op jonge leeftijd je debuut in het betaald voetbal te maken en aan te sluiten bij het eerste elftal. Dat sprak ook Noni aan. Zijn komst is een compliment voor onze manier van opleiden."

HOOFDSTUK 4

TALENTHERKENNING

Het huidige opleidingsmodel in het jeugdvoetbal kent een piramidevorm met een brede basis en een smalle top. Dit vereist dat er keuzes gemaakt moeten worden: welke spelers worden opgenomen in de opleiding en welke niet? En op welke leeftijd begint de opleiding? Hoewel er allerlei 'voors' en 'tegens' te bedenken zijn in deze keuzes, blijft het op jonge leeftijd voorspellen van het potentieel van jeugdspelers ontzettend moeilijk. Dit blijkt onder andere uit wetenschappelijk onderzoek, maar ook uit talloze voorbeelden van jeugdspelers die uiteindelijk juist wel of niet de top wisten te bereiken.

Instroomleeftijd

Grofweg tussen de jaren 2005 en 2018 was er een landelijke tendens te zien bij BVO-opleidingen om steeds jonger te scouten en op te leiden, soms al op zeven- of achtjarige leeftijd. Dit laat de instroomleeftijd van jeugdspelers in opleidingen ook zien: figuur 14 toont dat de gemiddelde instroomleeftijd van jeugdspelers bij een BVO in de laatste jaren gedaald is van 11,5 jaar naar 10,7 jaar. Inmiddels lijkt er meer aandacht voor scouten op iets latere leeftijd en is er ook een lichte kentering in de cijfers zichtbaar. De leeftijd waarop nieuwe lichtingen van spelers instromen, loopt de laatste jaren weer wat op. De verwachting is dat de gemiddelde instroomleeftijd van alle jeugdspelers in de opleiding hierdoor ook weer zal stijgen. In figuur 16 en 17 is te zien dat de grootste instroom van spelers die spelen in het betaald voetbal plaatsvindt als elfjarige; de grootste instroom van spelers van het Nederlands elftal vindt plaats in nationaal team Onder 15.

Beïnvloeden van de regio

Veel clubs gaan in plaats van het scouten van jonge jeugd intensief samenwerken met amateurverenigingen in de regio (zie interview op pagina 44 met Paul Brandenburg over de rol van AZ in de regio). Deze keuze is onder andere gebaseerd op de relatief lage doorstroomcijfers van spelers die op jonge leeftijd zijn gescout (zie figuur 18). Daarom wordt er nu door een toenemend aantal clubs gekozen om jonge kinderen in de basisschoolleeftijd te ontwikkelen in hun eigen omgeving. Sinds het seizoen 2021/'22 kunnen BVO's in aanmerking komen voor subsidie als ze aantonen zich actief in te zetten voor regionale club- en kaderontwikkeling, waardoor meer kinderen zich beter kunnen ontwikkelen. Deze subsidie wordt betaald vanuit het Stimuleringsfonds Jeugdvoetbal.

Scouting

Figuur 15 toont de scoutingsgebieden per BVO-opleiding. Scouting en talentherkenning zijn onderwerpen die regelmatig terugkomen in de reviews. BVO's vinden het vaak een uitdaging om de visie op talentherkenning integraal onderdeel te laten zijn van de opleidingsvisie en geven aan te worstelen met een vergrijsd scoutingapparaat. Merijn Zeeman, Sportief Directeur Team Jumbo-Visma, constateert dat als externe reviewexpert ook: "Er moet in Nederland meer aandacht komen voor scouting en talentherkenning in het jeugdvoetbal" (zie het interview op pagina 63). Het loont daarom om de komende jaren meer aandacht te besteden aan het opleiden en begeleiden van scouts. Data zoals weergegeven in figuur 15 kunnen daarbij helpen.

Jeugdplan Nederland

Het Jeugdplan Nederland (JPN), dat sinds jaar en dag door de KNVB wordt georganiseerd, speelt ook een rol in het herkennen van talentvolle voetballers in Nederland. JPN is er voor de spelers met het meeste potentieel bij zowel jongens als meiden in het amateurvoetbal. JPN is een podium waar spelers kunnen instromen en doorstromen naar het hoogste niveau (BVO), maar zorgt ook voor het bevoorraden van de laag daar net onder zodat die breder en sterker wordt. Om dit podium te kunnen bieden moeten de juiste jeugdspelers in beeld gebracht worden. Het is belangrijk dat tijd, mensen en middelen optimaal en functioneel ingezet worden om recht te doen aan het beschikbare potentieel. Dat kan betekenen dat de inrichting per opleidingsgebied verschillend kan zijn.

FIGUUR 14 **INSTROOMLEEFTIJDEN JEUGDOPLEIDINGEN**

Leeftijd waarop de jeugdspelers in BVO–opleidingen voor het eerst zijn gescout

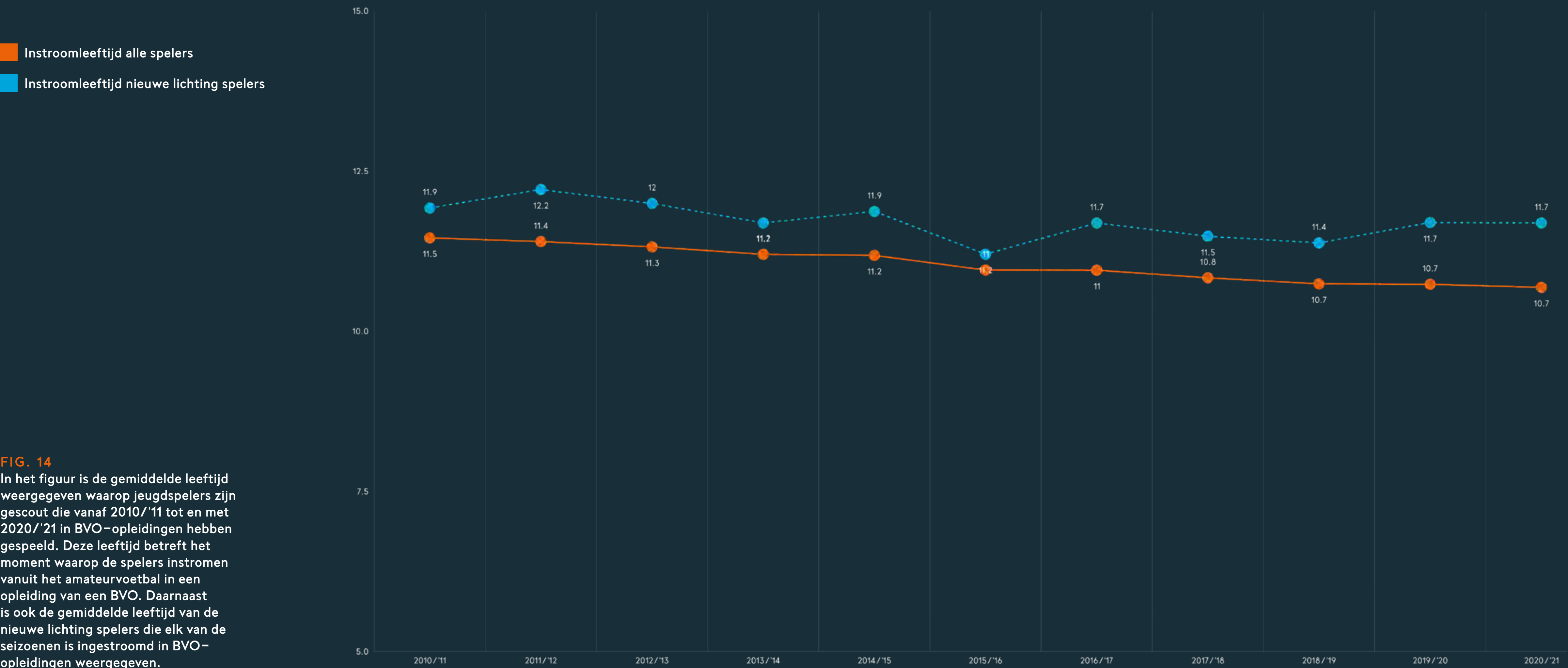

FIG. 14
In het figuur is de gemiddelde leeftijd weergegeven waarop jeugdspelers zijn gescout die vanaf 2010/'11 tot en met 2020/'21 in BVO–opleidingen hebben gespeeld. Deze leeftijd betreft het moment waarop de spelers instromen vanuit het amateurvoetbal in een opleiding van een BVO. Daarnaast is ook de gemiddelde leeftijd van de nieuwe lichting spelers die elk van de seizoenen is ingestroomd in BVO–opleidingen weergegeven.

FIGUUR 15 SCOUTINGSGEBIEDEN JEUGDOPLEIDINGEN

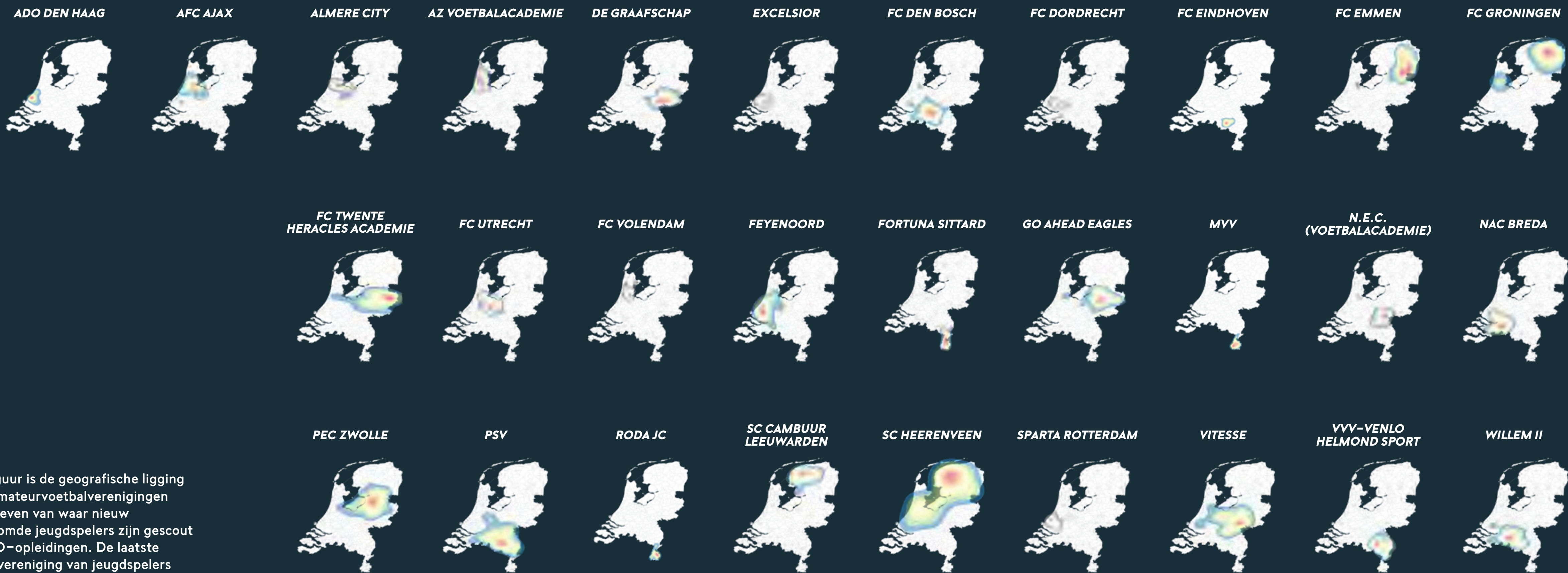
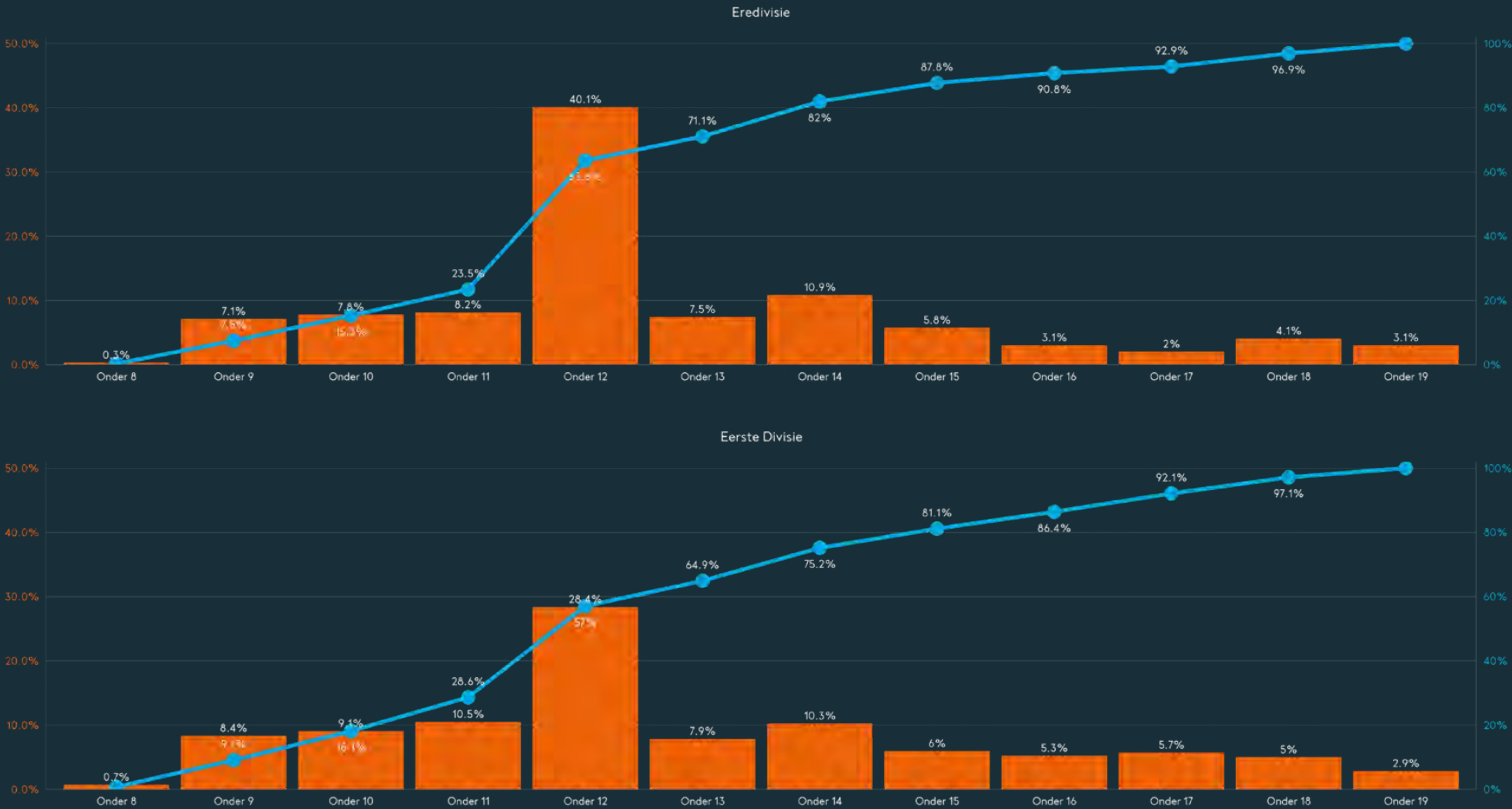

FIG. 15

In het figuur is de geografische ligging van de amateurvoetbalverenigingen weergegeven van waar nieuw ingestroomde jeugdspelers zijn gescout voor BVO-opleidingen. De laatste amateurvereniging van jeugdspelers voordat ze ingestroomd zijn in de BVO-jeugdopleiding is weergegeven op de kaart.

FIGUUR 16 *INSTROOMLEEFTIJD BETAALD VOETBAL SPELERS*

Instroomleeftijd van alle spelers ingezet in de Eredivisie en Eerste Divisie in 2020/'21

FIGUUR 17 *INSTROOMLEEFTIJD NEDERLANDS ELFTAL*

Instroomleeftijd van alle spelers in het Nederlands elftal vanaf 2015/'16 tot en met EK 2020.

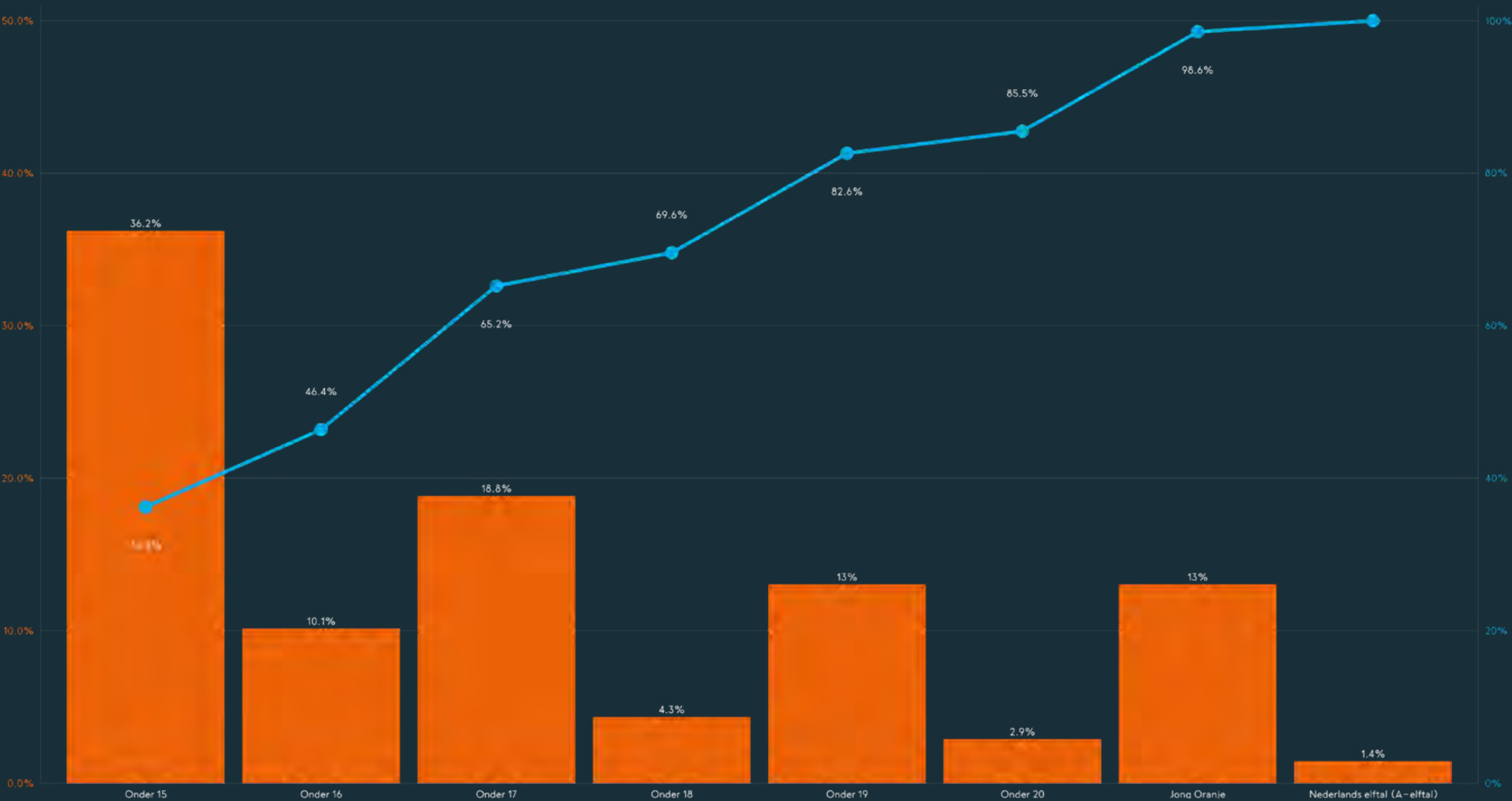

FIG 16 & 17
In beide figuren zijn de instroomleeftijden van spelers weergegeven die hebben gespeeld in het betaald voetbal (seizoen 2020/'21) en het Nederlands elftal (vanaf 2015/'16 t/m het EK 2020). In de analyse is zowel per leeftijdscategorie gekeken naar de respectievelijke instroom (linker y-as) als het cumulatieve percentage (rechter y-as). De grootste instroom van spelers die spelen in het betaald voetbal vindt plaats als elfjarige; de grootste instroom van spelers in het A-elftal vindt plaats in nationaal team Onder 15.

FIGUUR 18 DOORSTROOM JEUGDOPLEIDINGEN

Doorstroom in BVO–jeugdopleidingen vanaf seizoen 2006/'07 tot seizoen 2020/'21

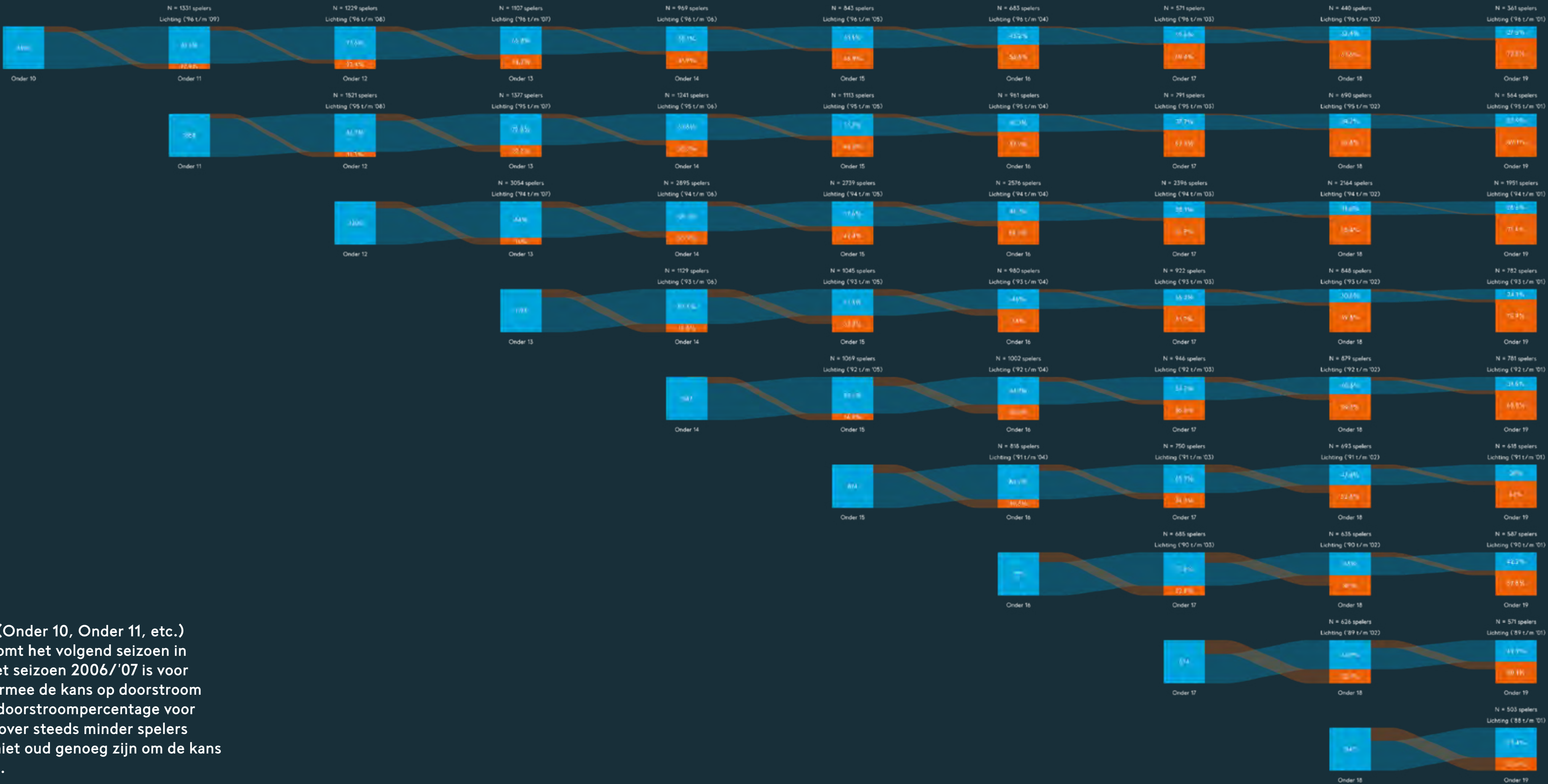

FIG. 18
In figuur 18 is voor iedere instroomleeftijd (Onder 10, Onder 11, etc.) het percentage jeugdspelers wat doorstroomt het volgend seizoen in een BVO–opleiding weergegeven. Vanaf het seizoen 2006/'07 is voor alle nieuwe ingestroomde jeugdspelers daarmee de kans op doorstroom tot en met de Onder 19 geanalyseerd. Het doorstroompercentage voor iedere opeenvolgende leeftijdscategorie is over steeds minder spelers berekend, omdat sommige lichtingen nog niet oud genoeg zijn om de kans op doorstroom naar Onder 19 te berekenen.

WAT VALT OP?

- De doorstroom van spelers in de onderbouw is relatief laag.
- Veel BVO-opleidingen stoppen met jeugdteams in de onderbouw.
- De instroomleeftijd van nieuwe lichtingen spelers in BVO-opleidingen stabiliseert.
- De verwachting is dat de instroomleeftijd de komende jaren op zal lopen.
- Het grootste gedeelte van de BVO-opleidingen scout in hun directe omgeving.

***SAMENWERKING MET VERENIGINGEN
IN REGIO LEVERT AZ VEEL OP: 'ZIJ ZIJN
ONZE TIPGEVERS'***

Paul Brandenburg
Academy Director AZ

Het amateurvoetbal vormt de kraamkamer voor de latere profs. Veel betaald voetbalclubs hechten daarom waarde aan een goede band met verenigingen in de regio. AZ onderhoudt bijvoorbeeld al jarenlang nauwe contacten met clubs in Noord-Holland. "Uiteindelijk hopen we het totale voetbalniveau in Noord-Holland op een hoger plan te krijgen", aldus Paul Brandenburg, de Academy Director van de Alkmaarse eredivisionist.

AZ heeft een samenwerkingsverband met ruim negentig procent van de verenigingen in de regio. Door kennis te delen en samen op te trekken moet het voetbalniveau in Noord-Holland op een hoger plan komen. Daar plukken niet alleen de amateurverenigingen de vruchten van, maar ook AZ. "Als de amateurclubs beter opleiden en kinderen meer plezier aan het voetbal laten beleven, dan wordt de poule waaruit wij kunnen putten automatisch groter", zegt Brandenburg. "Tegelijkertijd wordt het instapniveau voor onze opleiding hoger. Daarmee wordt het totale niveau dus naar een hoger plan getild."

Seminars

AZ trok de banden met de regionale amateurverenigingen zo'n tien jaar geleden aan. Clubs krijgen scholingsmomenten, webinars en seminars aangeboden. Ook komen trainers van amateurverenigingen op vrijdag op bezoek om trainingen te bekijken en na te bespreken en organiseert AZ in samenwerking met amateurclubs selectiedagen in de regio. "Je merkt dat de intrinsieke motivatie bij clubs in de regio enorm groot is. Ze willen zich graag verbeteren. Wij willen ze daar graag bij helpen."

Stimulans

Betaald voetbalclubs wordt wel eens verweten dat ze alleen spelers halen, maar niks teruggeven aan amateurverenigingen. Door zich in te zetten voor het regionale voetbal probeert AZ iets terug te doen. "Sinds vier jaar schenken we amateurverenigingen ook een bedrag per speler die we overnemen", zegt Brandenburg. "Dat geld moet echter wel ten gunste komen aan de jeugdopleiding. Verenigingen kunnen er doeltjes of ander materiaal van aanschaffen. Of bijvoorbeeld een gediplomeerde trainer aanstellen. Ook dat moet voor amateurverenigingen een stimulans zijn om goed op te leiden."

Tipgevers

Dat de samenwerking zijn vruchten afwerpt, is terug te zien bij AZ. Jeugdteams bestaan grotendeels uit spelers uit de regio. Zelfs de eerste selectie bestaat voor meer dan vijftig procent uit spelers uit de eigen opleiding. Brandenburg: "Door de goede band zijn amateurverenigingen en trainers in de regio direct ook onze tipgevers voor goede, talentvolle spelers. Dat zie je terug in de opleiding, waar we met veel spelers uit de eigen regio werken. Dat wordt ook gewaardeerd door onze achterban. Amateurverenigingen en supporters herkennen zich in het elftal, omdat het bestaat uit jongens uit de eigen achtertuin. Dat is heel gaaf om te zien."

***GELIJKE KANSEN: OMDAT IEDER KIND
DE KANS MOET KRIJGEN ZICH OPTIMAAL
TE KUNNEN ONTWIKKELEN***

Jorg van der Breggen
Hoofd Voetbalontwikkeling KNVB

Iedere jeugdspeler verdient dezelfde kansen. Dat is de overtuiging in het project Gelijke kansen. Jorg van der Breggen is als Hoofd Voetbalontwikkeling bij de KNVB en initiator van dit project uitgesproken. "We willen dat ieder kind een gelijke kans krijgt om zich te kunnen ontwikkelen. Onder andere het huidige geboortemaandeffect laat zien dat we hier op dit moment nog niet altijd toe in staat zijn".

Het project Gelijke kansen is enkele jaren geleden opgestart vanuit de KNVB. "Gelijke kansen is een gedachtengoed dat vertrekt vanuit het idee dat het onverstandig is om al op hele jonge leeftijd een kleine groep spelers te selecteren en hen 'beter' te faciliteren", zegt Van der Breggen. "Je kan van een achtjarige niet voorspellen of 'ie over tien jaar in het eerste elftal speelt. In de tussentijd kan er van alles gebeuren op allerlei gebieden, zo laten de cijfers ook zien."

Toetsen

"Voor iedere vereniging zou het in onze ogen goed zijn om te toetsen of je daadwerkelijk ieder kind een gelijke kans op ontwikkeling biedt", zegt Van der Breggen. "Uit verschillende onderzoeken blijkt dat dit momenteel niet het geval is. Zo heeft een kind dat in het eerste of tweede kwartaal is geboren over het algemeen meer kansen om geselecteerd te worden; ze voetballen langer, hebben meer trainingen gehad en zijn mogelijk fysiek en cognitief verder in hun ontwikkeling. Zij worden daarom ingedeeld in een hoger team, krijgen een betere, gediplomeerde trainer en mogen misschien zelfs een keer in de week extra trainen. Ze worden bevoordeeld ten opzichte van jeugd die later in het jaar is geboren, terwijl we weten dat ontwikkeling – zeker in de allerjongste leeftijdscategorieën – geen recht opwaartse lijn is, maar eerder enorm grillig."

Gelijkwaardig aanbod

Bij het project Gelijke kansen wordt ervan uitgegaan dat iedere jeugdspeler een gelijkwaardig aanbod krijgt, evenveel trainingen, dezelfde goede trainers en dat ze beschikken over dezelfde faciliteiten. "We dagen verenigingen uit om na te denken hoe ze hiermee om kunnen gaan. Met als doel dat ze de jeugd niet te snel uitsluiten, maar oog hebben voor alle kinderen. Op een latere leeftijd kunnen altijd nog gerichtere keuzes gemaakt worden. Door alle kinderen langere tijd beter te beïnvloeden is de kans ook groter dat ze zich optimaal ontwikkelen."

Beweging

Inmiddels heeft een honderdtal amateurverenigingen het gedachtengoed omarmd. En ook binnen de opleidingen van betaald voetbalclubs is er beweging zichtbaar. "Steeds vaker stoppen BVO's met hun allerjongste teams (Onder 8, Onder 9 en Onder 10). Daarentegen wordt er meer en meer samengewerkt met amateurverenigingen, Hoofden Opleiding en trainers uit de eigen regio. Uiteindelijk komt dit het totale jeugdvoetbal alleen maar ten goede."

HOOFDSTUK 5

ONTWIKKELING VAN SPELERS, TRAINERS EN STAF

Talentontwikkeling gaat niet alleen over de ontwikkeling van spelers, maar ook van trainers en ondersteunende staf. Zowel binnen de BVO-opleidingen als bij de nationale jeugdteams. De afgelopen jaren is hier veel in veranderd; mede onder invloed van nieuwe regelgeving, maar ook door toepassing van wetenschappelijke inzichten en een veranderd tijdsbeeld. De belangrijkste trends en ontwikkelingen worden in dit hoofdstuk besproken.

Samenwerking

Waar de clubs de basis voor talentontwikkeling leggen, levert de KNVB een bijdrage door middel van de nationale jeugdteams. Een uitnodiging voor een nationaal team kan zorgen voor een enorme impuls in de ontwikkeling van een speler. Om het maximale uit deze ontwikkelkansen te halen, is samenwerking en communicatie tussen de Hoofden Opleiding van de clubs en de coaches van de nationale teams belangrijk. Dit gebeurt veelvuldig, maar kan volgens Kees van Wonderen, oud-coach van het Nederlands elftal voor spelers onder 17 jaar, nog beter (zie interview op pagina 54).

Pedagogisch handelen

Er is de laatste jaren veel meer aandacht voor het pedagogisch handelen dat komt kijken bij het opleiden van spelers. Afhankelijk van budget en mankracht wordt dit op verschillende manieren ingebed binnen de BVO-opleidingen. Ook veiligheid is een item; hoewel grensverleggend gedrag kenmerkend is voor topsport, is er voor grensoverschrijdend geen plek. Dit vereist dat KNVB, clubs en trainers zich kunnen verantwoorden over de wijze waarop een veilig ontwikkelklimaat wordt gewaarborgd. Het is inmiddels een vanzelfsprekendheid dat VOG's en vertrouwenspersonen goed zijn ingeregeld. Het is belangrijk dat KNVB en clubs in gesprek blijven hoe een veilig ontwikkelklimaat zich verhoudt tot het voorbereiden op een profcarrière die niet altijd comfortabel is.

Ontwikkeling van trainers

De reviews van de afgelopen jaren tonen aan dat succesvolle BVO-opleidingen niet alleen een optimaal ontwikkelklimaat creëren voor spelers, maar ook voor jeugdtrainers. Het opleiden en actief begeleiden van jeugdtrainers blijkt een kritische succesfactor. Door middel van

bijscholing, het delen van *best practices*, clubbezoeken in binnen- en buitenland of intervisie krijgen trainers de mogelijkheid zich voortdurend te ontwikkelen. De laatste jaren krijgen jeugdtrainers van BVO's ook de kans om mee te lopen bij internationale wedstrijden en toernooien van de nationale jeugdteams. Een ideale manier om ervaring op te doen en kennis uit te wisselen tussen club- en KNVB-coaches.

Leerlijnen & experts

Veel BVO's hebben de laatste jaren naast de zogenaamde leerlijn voor het voetballen, ook een fysieke en topsportleerlijn toegevoegd aan hun opleidingsprogramma. In de fysieke leerlijn vinden we onder andere multi-skillprogramma's en test- en meetprotocollen terug. In de topsportleerlijn worden spelers voorbereid op het leven als topsporter; denk aan het omgaan met stress en de media of het leren van zelfregulatie en zelfstandigheid. Samen vormen de drie leerlijnen een totaalprogramma voor het opleiden van profvoetballers. Dit vraagt om meer specialisten en experts in de staf van BVO-opleidingen. Naast fysiektrainers, *strength & conditioning* coaches en inspanningsfysiologen hebben ook de sportpsycholoog, de mentaal begeleider en de topsportbegeleider hun intrede gedaan bij de BVO-opleidingen en de nationale teams. Deze specialisten ondersteunen de coaches om spelers optimaal te begeleiden in hun ontwikkeling. Daarnaast hebben de invloed van technologische ontwikkelingen en de groeiende datastromen gezorgd voor de behoefte aan experts met begrip van data en *realtime* analyses. Ook zij maken tegenwoordig veelvuldig deel uit van de technische staf van de BVO-opleidingen.

Duale carrière

Het begrip duale carrière wordt steeds belangrijker binnen de topsport, zo ook bij BVO's. De resultaten van recent onderzoek (KNVB, 2020) laten zien dat wat betreft duale carrièremogelijkheden er duidelijke verschillen zijn tussen het MBO en het HBO/WO. In veel gevallen komt de keuze voor een MBO-vervolgopleiding voort uit de eis van een startkwalificatie, wat afbreuk doet aan de intrinsieke motivatie en het zelfregulerend vermogen van de speler. Daarentegen zijn spelers die kiezen voor een HBO/WO vervolgopleiding daar vaker bewust mee bezig en kunnen zij dit makkelijker aan vanwege het goed kunnen plannen van studie en voetbal. Verder wijst onderzoek onder studietoelaten van BVO-opleidingen uit dat de combinatie van voetbal en onderwijs na de middelbare school het grootste verbeterpunt is. Met name op het gebied van trainingstijd en reistijd. Clubs hebben volgens het onderzoek goed contact met de scholen en er wordt veel gedaan aan studievoorziening, de organisatie van een duale opleiding en het begeleiden van de spelers hierin. In sommige gevallen bieden clubs interne opleidingen aan. De kans om hierin maatwerk aan te bieden voor de speler zal de duale carrièremogelijkheden voor jeugdspelers vergroten.

FIGUUR 19 RESULTATEN NATIONALE TEAMS

Resultaten van Nationale teams (jongens) over de afgelopen 20 jaar

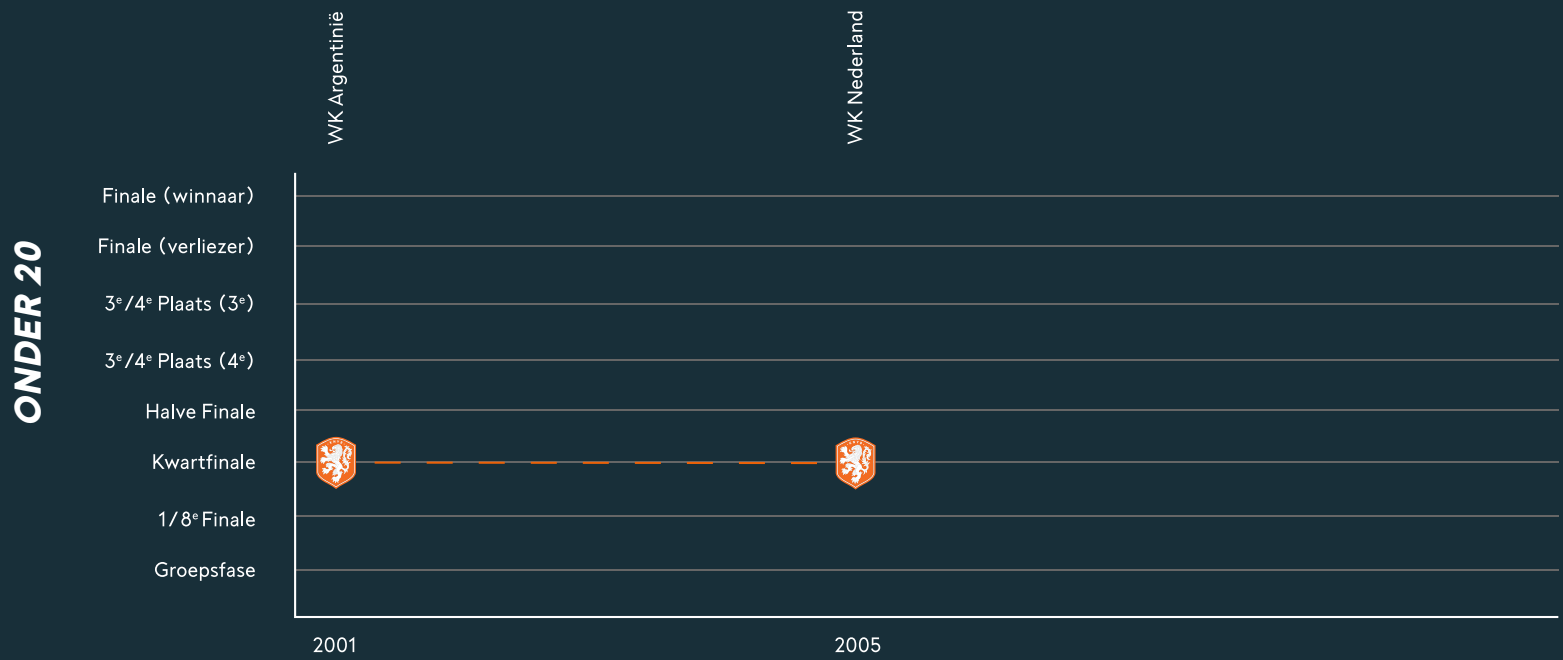
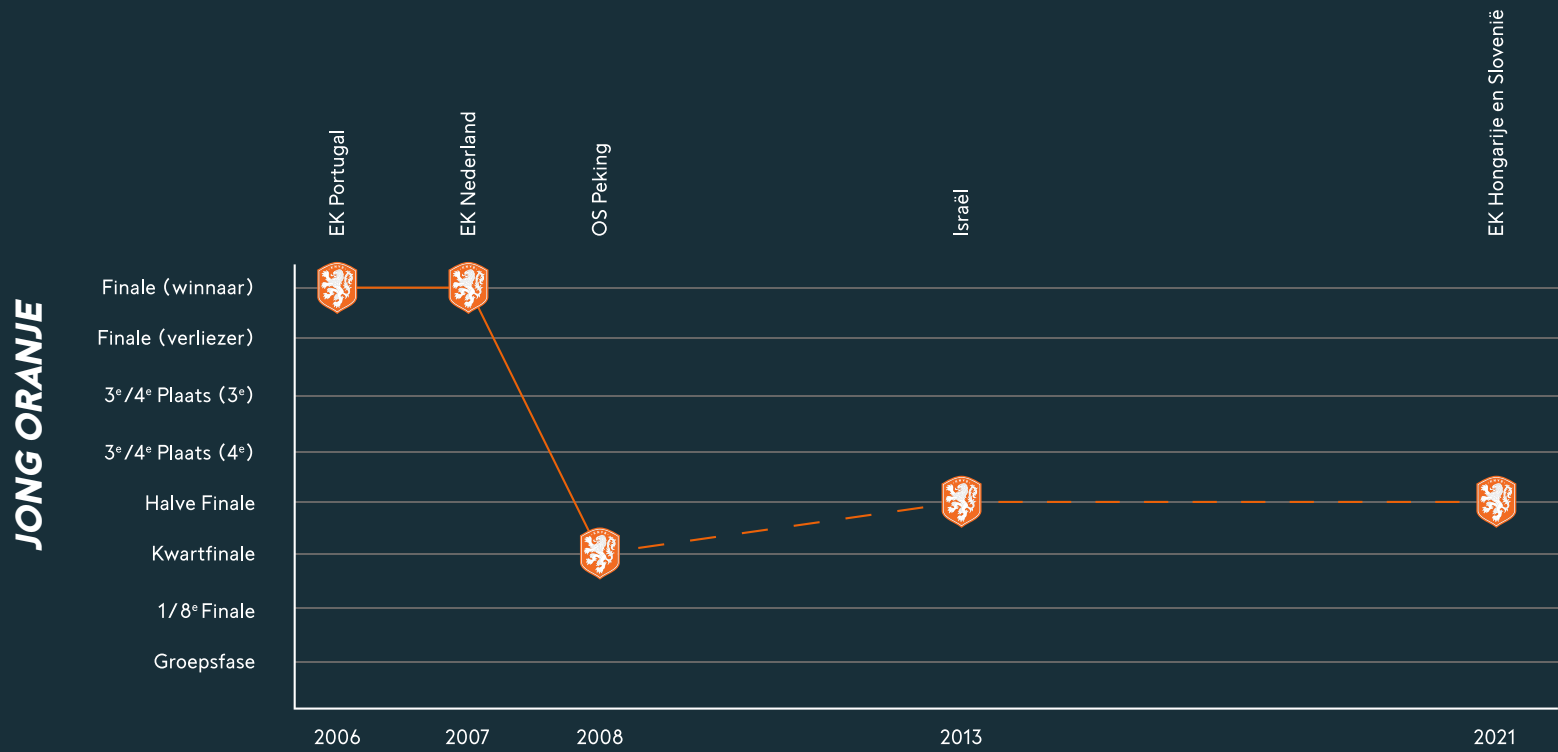
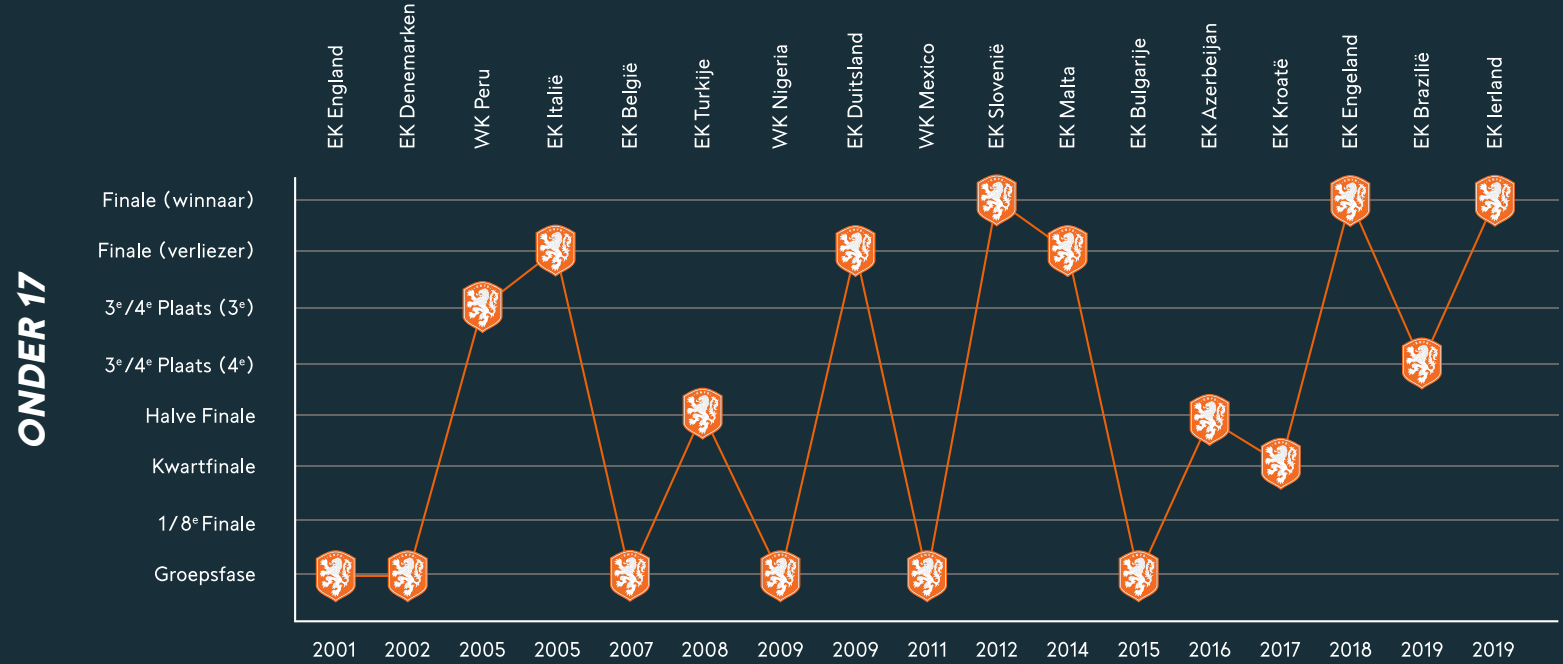
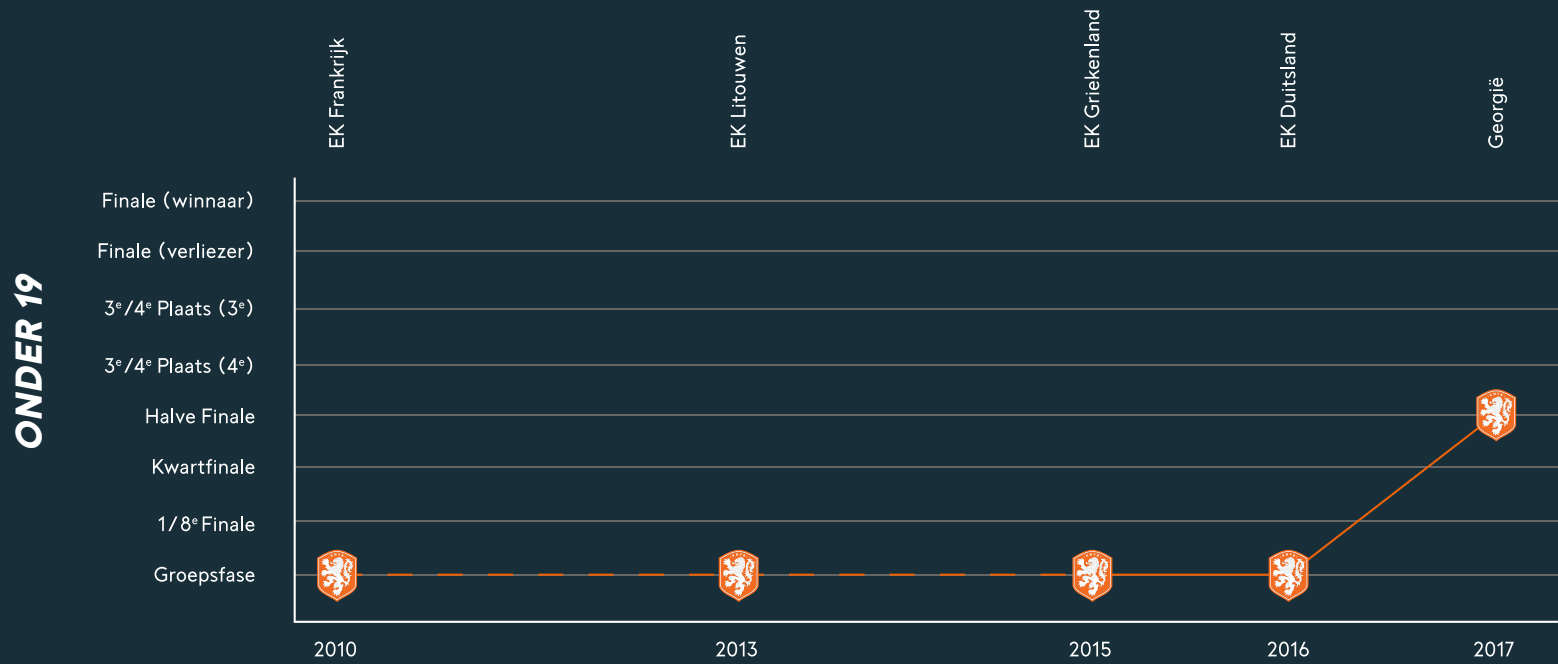

FIG. 19
In het figuur is voor de gehele nationaal lijn jongens de prestaties van de afgelopen 20 jaar op eindrondes weergegeven. Deze gegevens zijn up-to-date tot en met het EK 2020.

FIGUUR 20 AFSTUDEERTERMIJN JEUGDSPELERS

Afstudeertermijn van leerlingen binnen het voortgezet onderwijs in het seizoen 2020/'21

- Reguliere termijn
- Termijn + 1 jaar extra
- Gespreid examen 1e jaar
- Gespreid examen 2e jaar

FIG 20
in het figuur is het gemiddeld aantal spelers per BVO-opleiding weergegeven dat binnen een bepaalde termijn in seizoen 2020/'21 is afgestudeerd binnen het voortgezet onderwijs.

WAT VALT OP?

- Clubs zien steeds vaker het belang van een duale carrière.
- Het aantal experts in de staf van jeugdopleidingen neemt toe.
Dit komt door de introductie van specialisaties als video- en data-analyse, fysiektrainers, voedingsexperts et cetera.

ROL EN FUNCTIE NATIONALE TEAMS

Kees van Wonderen

Trainer/Coach Go Ahead Eagles

Met spelers als Jurriën Timber, Ryan Gravenberch en Mohamed Ihattaren kroonde het Nederlands elftal voor spelers onder 17 jaar zich in 2017 tot Europees kampioen. Timber en Gravenberch hebben inmiddels hun opwachting gemaakt in het 'grote' Oranje. Zo ontpoppen de nationale jeugdteams zich tot katalysator van talent.

Onder leiding van Kees van Wonderen greep Onder 17 in 2017 de Europese titel. De huidige oefenmeester van Go Ahead Eagles benadrukt het belang van de nationale jeugdelftallen. "De spelers moeten bij het nationale team heel veel van zichzelf vragen. Ze spelen wedstrijden tegen toptalenten van andere landen in een ander systeem en staan soms op een andere positie. Ze komen in een omgeving die minder comfortabel is, waardoor ze soms uit hun evenwicht worden gebracht. Maar juist als je uit je comfortzone treedt, ga je nog sneller dingen leren. De spelers doen internationale ervaring op die ze mee terugnemen naar hun club."

Veel contact

De trainers van de nationale teams hebben de spelers vaak maar enkele dagen tot hun beschikking. Om een goed beeld van een speler te krijgen is er daarom veel contact met de jeugdopleidingen van betaaldvoetbalclubs. Van Wonderen: "Geregeld is er overleg met de trainers en Hoofden Opleiding van clubs over spelers. Horen ze wel bij de selectie, of niet en waarom. Na het samenstellen van de selectie gaan we het proces in van trainen en wedstrijden spelen. Zodra de spelers teruggaan naar hun club zorgen we ook voor feedback. Over de individuele ontwikkeling van spelers, maar ook andere ontwikkelingen waar we op stuiten."

Op bezoek

Ook buiten de interlands om hebben de coaches van de nationale teams regelmatig contact met de jeugdopleidingen. Geregeld gaan ze bij de clubs op bezoek. Soms brengen ze zelfs meerdere dagen bij een jeugdopleiding door om eens in de keuken te kijken. "We willen zien waar clubs tegenaan lopen. Tegelijkertijd delen we onze eigen ervaringen en hoe die binnen een club geïmplementeerd zouden kunnen worden. Anderzijds nodigen wij soms ook coaches uit om mee te gaan met het nationale team. Er ontstaat kennisuitwisseling. Zo probeer je elkaar te helpen, om samen naar een hoger niveau te komen."

Waardevol

Van Wonderen ervaart het contact tussen de nationale teams en de jeugdopleidingen als waardevol. Maar hij ziet nog wel ruimte voor verbetering. "Het contact zou nog nauwer kunnen, zodat de coaches van nationale teams hun ervaringen nog beter kunnen delen met de clubs en trainers. Trainers in de opleiding hebben niet in de gaten dat er op internationaal niveau zoveel van de jongens gevraagd wordt. Maar op het moment dat je dat ziet, kan je het proberen op clubniveau toe te passen. Op die manier kan een opleiding ook extra stappen zetten."

HOOFDSTUK 6

ORGANISATIE & BELEID

Het Nederlandse opleidingslandschap is gebaat bij stabiele voetbalorganisaties met deskundig en daadkrachtig leiderschap. Helaas staat de stabiliteit en continuïteit vaak onder druk van prestaties op korte termijn van het eerste elftal. Het vraagt continue aandacht van KNVB en clubs: hoe zorgen we ervoor dat de lange termijn focus van onze opleidingen behouden blijft?

Kwaliteitsmonitoring

Een belangrijk en uniek aspect van het Nederlandse opleidingsland is de wijze waarop de kwaliteit wordt gemonitord. Al sinds 2001 is de KNVB bezig met kwaliteitsborging en -ontwikkeling van jeugdopleidingen. Eerst met behulp van certificering en het bijbehorende sterrenstelsel, en sinds het seizoen 2013/'14 door middel van het Kwaliteit & Performance Programma, zie hiervoor het interview met Teun Jacobs, Technisch Manager van Almere City FC op pagina 61). **Figuur 22** laat zien dat er sindsdien 181 audits en reviews zijn uitgevoerd bij de BVO-opleidingen.

Beleids-, praktijk- of themareview

Sinds het seizoen 2020/'21 kunnen clubs in het Kwaliteit & Performance Programma kiezen tussen een beleids-, praktijk- of themareview. Het helpt nieuwe, maar zeker ook ervaren Technisch Directeuren en Hoofden Opleiding beter zicht te krijgen op de kwaliteit van hun opleiding. Naast experts uit het voetbal wordt ook veelvuldig gebruik gemaakt van hoogwaardige expertise uit andere sporten (zie het interview met Merijn Zeeman op pagina 63). De BVO-opleidingen kunnen bovendien gebruik maken van ondersteuning bij de implementatie van het advies.

Continuïteit

Wat zorgen baart is de continuïteit van cruciale leiderschapsfuncties zoals een Hoofd Opleiding of Technisch Directeur. Voor beide functies geldt dat een hoge omloopsnelheid veel impact heeft op de continuïteit van de organisatie en de focus op de lange termijn. In twee jaar tijd is er bij meer dan de helft van alle BVO-opleidingen een nieuwe Hoofd Opleiding aangesteld. En ten opzichte van vorig seizoen hebben er acht nieuwe Technisch Directeuren hun intrede gedaan in de Eredivisie en de Eerste Divisie.

Leiderschap

Opvallend is dat een aantal clubs het voetbaltechnische leiderschap van de opleiding anders aanduidt dan voorheen. Er wordt bewust nagedacht over de benaming en wat het doel is van de functie. Voetbalinhoudelijke aansturing wordt in bepaalde gevallen losgetrokken van het dagelijkse management. Titels als 'Hoofd Prestatie & Ontwikkeling', 'Head of Coaching', 'Manager Jeugdopleiding', 'Head of Methodology', 'Manager Topsportontwikkeling' en 'Manager Voetbalontwikkeling' komen de laatste jaren veelvuldiger voor in de organisatie.

FIGUUR 21 KWALITEIT EN PERFORMANCE PROGRAMMA STATUS

Ontwikkeling van statussen uit het K&P-Programma vanaf 2014/'15.

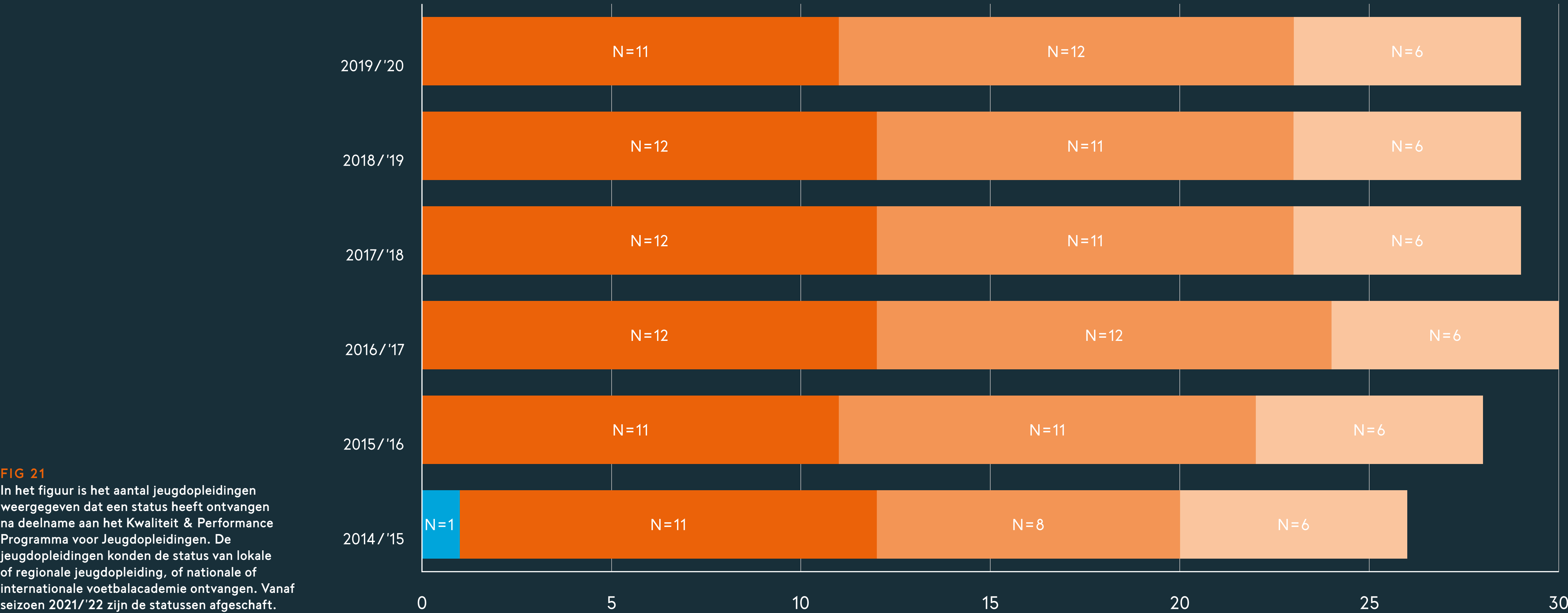
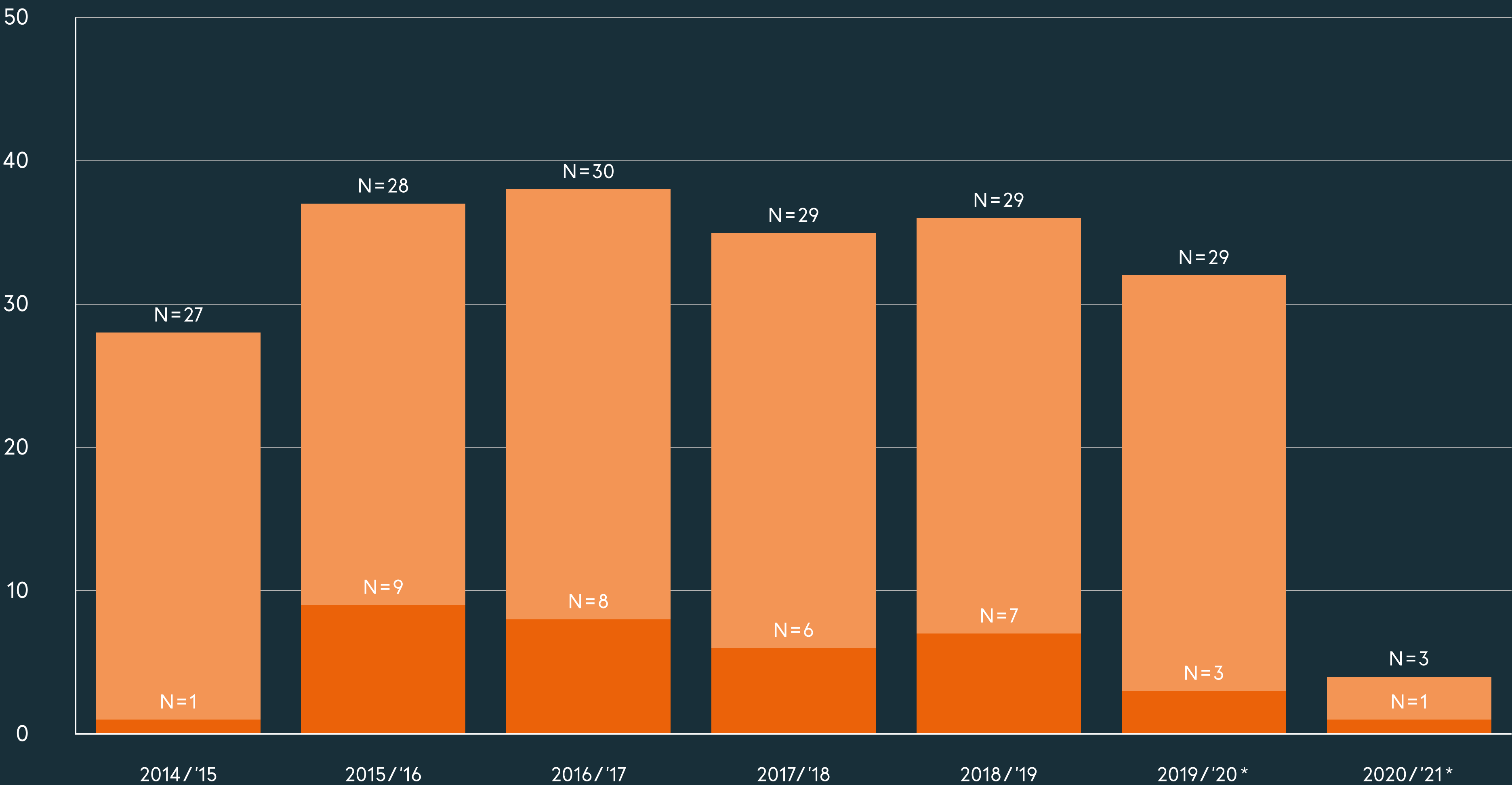

FIG 21
In het figuur is het aantal jeugdopleidingen weergegeven dat een status heeft ontvangen na deelname aan het Kwaliteit & Performance Programma voor Jeugdopleidingen. De jeugdopleidingen konden de status van lokale of regionale jeugdopleiding, of nationale of internationale voetbalacademie ontvangen. Vanaf seizoen 2021/'22 zijn de statussen afgeschaft.

FIGUUR 22 **REVIEWS EN AUDITS K&P–PROGRAMMA**

Audits & Reviews vanuit het K&P–Programma sinds 2014/'15

FIG 22
In het figuur zijn de aantallen Audits & Reviews vanuit het K&P Programma weergegeven sinds 2014/'15. In de audit werd gecheckt of de jeugdopleiding voldeed aan de minimale kwaliteitseisen. Een review biedt clubs de kans om samen met een groep experts hun opleidingsprogramma door te lichten en punten te signaleren voor verbetering. Vanaf het seizoen 2020/'21 worden er verschillende soorten reviews aangeboden: beleidsreviews, praktijkreviews en themareviews.
*COVID-19 seizoen

WAT VALT OP?

- Er wordt door clubs vaak van Technisch Directeur en Hoofd Opleiding gewisseld.
- Clubs zetten reviews in om de organisatie onder de loep te nemen, hier kan meer gebruik van worden gemaakt.
- De functie van Hoofd Opleiding is in ontwikkeling. Taken worden verdeeld over meerdere personen.

VAN STERRENSYSTEEM NAAR KWALITEIT & PERFORMANCE PROGRAMMA

Teun Jacobs

Technisch Manager Almere City FC

Johan Crujff, Marco van Basten, Ronald Koeman, Virgil van Dijk. allemaal bereikten ze de wereldtop. Ze zijn het bewijs van het succes van Nederland als opleidingsland. Maar in al die jaren is de manier van opleiden veranderd.

De laatste jaren is het jeugdvoetbal-landschap volop in ontwikkeling. Waar de jeugdopleidingen in 2014 nog werden beoordeeld volgens het sterrenstelsel, begeleidde de KNVB clubs tegenwoordig via het Kwaliteit & Performance Programma. “Het sterrenstelsel was niet meer van deze tijd”, zegt Teun Jacobs. De huidige Technisch Manager van Almere City FC was als manager Voetbaltechnische Zaken nauw betrokken bij de ontwikkeling van het Kwaliteit & Performance programma. “Bij het sterrenstelsel werden clubs op allerlei zaken beoordeeld. Voetbalinhoudelijke zaken, maar ook op de hoeveelheid ballen, de shirts en de busjes”, vervolgt Jacobs. “We hebben toegewerkt naar een stelsel waarin we nog steeds controleerden, maar wel op de belangrijkste facetten binnen een jeugdopleiding: wat is het plan binnen een opleiding, met welke mensen doe je het, wat is de kwaliteit en het opleidingsniveau van die mensen en wat voor output moet dat opleveren?”

Kennisdeling

Door minder te controleren hebben jeugdopleidingen meer vrijheid gekregen in de keuzes die ze maken. Daardoor kunnen ze meer vanuit een eigen visie werken. De KNVB komt nog wel geregeld bij clubs op bezoek, maar de focus ligt tegenwoordig meer op kennisdeling en het ontwikkelen van clubs. Dat gebeurt op basis van reviews. Jacobs: “De KNVB kruipt, samen met sportconsultancybureau NMC Bright, twee of drie dagen in de huid van de club, zodat ze meekrijgen wat de cultuur en kernwaarden van een club zijn, maar ook hoe dat doorwerkt in de jeugdopleiding. Er wordt gepraat met jeugdtrainers en scouts om dat te toetsen. Op basis van de review krijgen clubs een adviesrapport op welke punten een club zich — in de ogen van het reviewteam — verder kan ontwikkelen. Een club mag vervolgens zelf bepalen wat ze daarmee doen.”

Waarde review

Wat de waarde van een review is, ondervond Jacobs zelf toen hij aan de slag ging bij Almere City FC. “Het was een van de eerste dingen die ik regelde. Er kwamen mensen met een onafhankelijke blik binnen om de club door te lichten. Omdat ik zelf redelijk blanco binnenkwam bij Almere stelde ik me op als onderdeel van het reviewteam. Daardoor kreeg ik in mijn eerste weken direct iedereen te spreken. Ik kreeg de visie van de club mee, maar ook het verhaal van de medewerkers. Zo kreeg ik heel snel allerlei informatie. Daarnaast kreeg ik een adviesrapportage van NMC Bright, waarin stond waar zij als eerste energie in zouden steken. Dat gaf mij veel input. Mede op basis daarvan kon ik een stappenplan uitrollen voor de komende jaren bij Almere.”

Verbeterpunten

De manier van opleiden heeft zich ontwikkeld in Nederland, is meegegaan met zijn tijd. Maar er blijft altijd ruimte voor verbetering, beseft Jacobs. “Onder meer in continuïteit. Er wordt in opleidingen nog vaak gewisseld van Hoofd Opleiding en daardoor ook de visie. Dat ligt ook aan de rol van de Technisch Directeur. Die zou in mijn ogen meer expertise moeten krijgen over hoe je opleidt. Dan kan hij een Hoofd Opleiding ook beter aansturen. Daarnaast gaat er in de laatste fase van jeugdvoetbal naar het eerste elftal nog veel talent verloren. Die ‘gap’ is nog vrij groot. De jeugd zit in een vast stramien van school, huiswerk en trainen. Bij een eerste elftal wordt toch iets anders gevraagd. Veel clubs hebben weliswaar al stappen gemaakt om die stap kleiner te maken, maar de transitie kan nog beter.”

**'REVIEWMODEL GEEFT AAN DAT KNVB
EN CLUBS EEN ENORME HANG NAAR
ONTWIKKELING HEBBEN'**

Merijn Zeeman

Sportief Directeur Team Jumbo-Visma

Reviews vormen een belangrijk onderdeel van het Kwaliteit & Performance Programma van de KNVB. Merijn Zeeman, Sportief Directeur van Team Jumbo-Visma, maakt onderdeel uit van de poule van experts die de jeugdopleiding van een club doorlicht en waar mogelijk verbeterpunten aandraagt: "Opleidingen willen beter worden, maar er valt nog veel te winnen."

Zeeman weet hoe het eraan toegaat in de topsport. Als Sportief Directeur heeft hij met de wielerploeg van Team Jumbo–Visma grote successen geboekt. Sinds het seizoen 2013/’14 maakt hij onderdeel uit van het team van experts dat wordt ingezet voor de reviews. Hoewel hij niet afkomstig is uit de voetballerij, merkt Zeeman dat zijn oordeel op waarde wordt geschat. “Wat ik altijd heb ervaren is dat er een enorme open en lerende houding is bij clubs. Ik kom weliswaar uit het wielrennen, maar ben zeker geen onbekende in andere sporten. Ik heb een topsportbrede interesse. Ik voel me daarom ook welkom en gewaardeerd door clubs.”

Verfrissend

De blik van buitenaf wordt als verfrissend ervaren, weet Zeeman. “Ik geef tijdens reviews aan wat ik zie en hoe ik het van de buitenkant ervaar. Vaak is dat vanuit een andere invalshoek dan wat clubs gewend zijn. Binnen opleidingen wordt meestal op een bepaalde manier gewerkt, omdat ‘we het altijd zo doen’, of omdat ‘het altijd zo gegaan is’. Ogen die van

buitenaf meekijken stellen dat proces ter discussie. Recent hebben wij binnen Team Jumbo–Visma bijvoorbeeld een hoofdcoach aangesteld die uit het zwemmen komt. Bij zaken die wij heel normaal vinden, stelt hij de waarom–vraag. Daardoor kijk je toch nog eens kritisch naar het proces. Die houding probeer ik ook aan te nemen tijdens reviews.”

Zeeman ziet de review als een waardevol middel voor clubs. Wat hem in positieve zin opvalt is de bereidheid van opleidingen om de deuren te openen, zich kwetsbaar op te stellen. “Clubs laten alles zien en zijn bereid heel kritisch naar het eigen proces te kijken. Ze zijn bereid om feedback te krijgen, om beter te worden. Dat vind ik mooi. Überhaupt is het prachtig dat er zo’n reviewmodel bestaat in de voetballerij. Dat zegt veel over de hang naar ontwikkeling bij de clubs en KNVB en de drive om beter te willen worden.”

Team vs. individu

Verhalen dat de voetballerij conservatief zou zijn, verwijst Zeeman dan ook naar de prullenbak. Wel zijn er zaken die hem

opvallen binnen de voetbalacademies. “Waar ik vaak op aansla is dat het bij jeugdopleidingen vaak gaat om het opleiden van een team, in plaats van het individu. Terwijl het bij talentontwikkeling juist om persoonlijke begeleiding zou moeten draaien. Daar kan het voetbal nog veel stappen in maken. Kijk bijvoorbeeld naar de hoeveelheid spelers per coach: in het voetbal komt het voor dat één trainer twintig spelers onder zich heeft. In het wielrennen heeft iedere coach maximaal zeven sporters onder zich. Voor iedere sporter is er een persoonlijk ontwikkelingsplan en daar zijn de coaches dagelijks mee bezig. Daardoor is er veel aandacht voor het individu. Het voetbal komt daar lang niet aan.”

Scouting

Het is een punt dat Zeeman vaak aanstipt tijdens reviews, net zoals dat hij zich kritisch uitlaat over de manier van scouten in het jeugdvoetbal. “Daar moet meer aandacht voor komen. De scouting is vaak deels in handen van vrijwilligers, daar zouden meer professionals op gezet moeten worden. Er wordt in de wereld veel

onderzoek gedaan naar talentherkenning. Daaruit blijkt dat er bepaalde eigenschappen gevraagd worden die op latere leeftijd heel belangrijk zijn. Dan gaat het om persoonlijkheidseigenschappen, fysiologische eigenschappen, maar ook het inzicht hebben in ruimtes. Snel kunnen denken en beslissen. De scouting moet daarop ingericht zijn. Zij moeten kennis hebben over talentontwikkeling, de belangrijke eigenschappen kunnen herkennen en inzicht hebben of een speler het in zich heeft om die eigenschappen te ontwikkelen.”

Tot slot benoemt Zeeman als aandachtspunt dat er nog niet altijd wordt gewerkt vanuit de biologische leeftijd van spelers. Al ziet Zeeman dat langzaamaan wel veranderen. “Er is een positieve ontwikkeling gaande. Veel clubs hebben in de opleiding nog de focus op winnen en presteren, maar het verandert wel. De beste opleidingen onderscheiden zich al door meer aandacht te besteden aan het individu, zoals ook de scouting is aangepakt. Dat is een goede zaak. Al heeft het voetbal wel een weg af te leggen.”

HOOFDSTUK 7

FINANCIËN EN BUDGET

Jeugdvoetbal is in Europa *big business* geworden. De UEFA berekende afgelopen jaar dat de Europese clubs circa 870 miljoen euro uitgeven aan hun jeugdopleidingen. Qua begrotingen en investeringen in jeugdopleidingen staan de Nederlandse BVO-opleidingen ver af van de top in Europa. Het is daarom bijzonder dat Nederland, ondanks haar bescheiden financiële slagkracht, er nog steeds in slaagt internationale topspelers af te leveren.

Begroting

Onderzoek van UEFA uit 2020 toont aan dat er in Nederland maar weinig Eredivisieclubs meer dan 5 miljoen euro begroten voor de jeugdopleiding (zie **figuur 23**). Het verschil met Duitsland (twaalf clubs uit de hoogste divisie), Engeland (negen) en Frankrijk (acht) is zeer groot. Uit gegevens van de afdeling Licentiezaken van de KNVB blijkt dat Nederlandse clubs (uit Eredivisie en Eerste Divisie) de afgelopen jaren gemiddeld ongeveer 1,5 miljoen euro voor hun jeugdopleidingen hebben begroot. Europees gezien het laagste gemiddelde, waarbij de budgetten van Portugal en België (respectievelijke 1,8 en 1,7 miljoen euro) ook gemiddeld niet boven de 2 miljoen euro per jaar uitkomen.

Poolvergoeding

De totale som aan poolvergoeding is de afgelopen jaren toegenomen. Vanaf seizoen 2020/'21 is het poolreglement aangepast. De vaste bedragen per speler zijn gewijzigd in drie categorieën op basis van opleidingskosten van de betreffende BVO. Deze nieuwe poolvergoeding doet meer recht aan het verschil in investeringen tussen BVO's. De nieuwe regels gelden alleen voor BVO's onderling en dus voor nationale transfers. Bij internationale transfers gelden nog steeds de FIFA-regels.

Financiële ondersteuning en stimulering

BVO-opleidingen krijgen sinds 2013/'14 ieder seizoen een bedrag voor hun jeugdopleiding uitgekeerd vanuit het Stimuleringsfonds Jeugdvoetbal. Sindsdien is door de KNVB in totaal 17,5 miljoen euro verdeeld over de BVO-opleidingen. Met ingang van het vernieuwde Kwaliteit & Performance Programma in 2020/'21 is er een nieuwe vorm van verdeling van deze financiën afgesproken. De nieuwe vorm beoogt effectief opleiden te belonen en samenwerking tussen betaald en amateurvoetbal op het gebied van talentontwikkeling te stimuleren. De nieuwe financiële tegemoetkoming bestaat daarom uit een basisbedrag voor iedere opleiding, een flexibel bedrag op basis van het aantal opgeleide spelers voor het betaald voetbal en een subsidie voor projecten die zorgen voor een betere samenwerking tussen de BVO en het amateurvoetbal voor de onderbouwleeftijd (t/m Onder 12).

FIGUUR 23 BUDGETTEN JEUGDOPLEIDING

Gemiddelde begroting van BVO-jeugdopleiding in 2019/'20

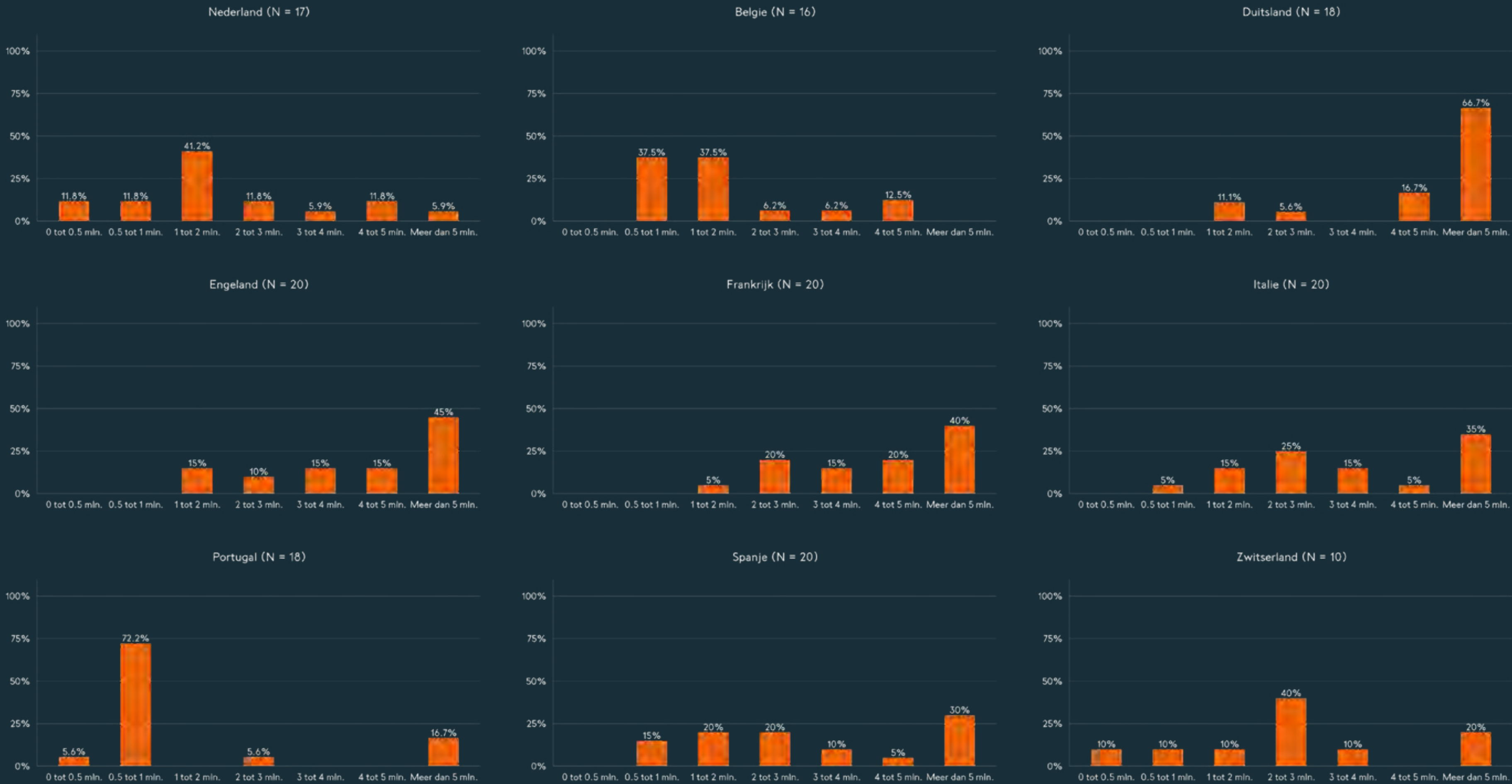

FIG 23
In het figuur is de verdeling van budgetten weergegeven voor jeugdopleidingen van clubs in de Eredivisie. Deze verdeling is afgezet tegen de verdeling van budgetten van andere Europese landen (UEFA, 2020).

FIGUUR 24 **UITKERING POOLVERGOEDING**

Totale uitkering aan poolvergoeding vanaf 2017/'18

	2017/'18	2018/'19	2019/'20
AANTAL OVERSCHRIJVINGEN	22	32	13
UITGEKEERDE POOLVERGOEDING	€ 756.162,00	€ 1.002.799,16	€ 1.117.500,00

FIG 24
In het figuur is de totale uitkering aan poolvergoeding vanaf het seizoen 2017/'18 weergegeven. Daarnaast is ook het aantal spelers waarvoor een poolvergoeding is uitgekeerd weergegeven. De totale som aan poolvergoeding is de afgelopen jaren toegenomen, terwijl het aantal spelers afnam. Dit betekent dat er per speler een hoger bedrag aan poolvergoeding is uitgekeerd.

WAT VALT OP?

- De begrotingen in Nederland zijn lager dan in vele andere voetballanden in Europa.
- De begrotingen van opleidingen zijn in de afgelopen jaren gelijk gebleven.
- Er wordt een hoger bedrag aan poolvergoeding uitgegeven, verdeeld over minder spelers.

NAWOORD

Aloys Wijnker

Manager Voetbalbeleid KNVB

'Opleiden doen we in Nederland niet alleen, maar samen. Dat is iets waar we ontzettend trots op mogen zijn. Er is een steeds betere samenwerking tussen BVO's, amateurclubs en de KNVB. Clubs hebben een open houding en zijn bereid kennis te delen, ook al zijn het soms concurrenten van elkaar. Dat is bijzonder, maar ook ontzettend belangrijk, want anders dan andere landen kunnen we niet putten uit een oneindig aantal spelers. Juist door die kennis met elkaar te blijven delen houden we het niveau van onze opleidingen hoog. Dat is iets om te koesteren.

Wat ik daarbij een hele positieve ontwikkeling vind is dat BVO's steeds intensiever samenwerken met amateurverenigingen in hun directe omgeving. Dit doen ze door trainers en spelers in hun eigen vertrouwde omgeving te ontwikkelen, onder andere door het organiseren van regiotrainingen voor onderbouwspelers, door scholing voor technisch kader aan te bieden of door trainers ervaring op te laten doen bij de BVO.

Ook voor talentherkenning is er toenemende aandacht. De komende jaren verwacht ik daar een versnelling qua ontwikkelingen. De wetenschap zal een steeds belangrijkere rol gaan spelen bij de identificatie van spelers. De inbreng van deze expertise is goed, maar we moeten er wel voor zorgen dat het voetbal leidend blijft.

Als we kijken naar de doorstroming van jeugdspelers naar het eerste elftal – het sportieve rendement van opleidingen – dan zien we dat dit terugloopt. Ten opzichte van andere Europese landen doen we het nog steeds goed, maar de concurrentie zit niet stil. Het kansen bieden aan jonge spelers is juist iets waarin wij ons onderscheiden en wat past bij onze voetbalcultuur. Als het rendement verder terugloopt raken we dat misschien kwijt.

Een ander punt van zorg is het grote verloop onder Technisch Directeuren en Hoofden Opleiding in het betaald voetbal. Zij zijn er om de visie van een opleiding uit te zetten en die koers te bewaken. Dat is een continu proces. Bovendien hebben

zij een belangrijke rol in de aansturing van de medewerkers in de opleiding. Dat is een groep die steeds groter wordt, met de toetreding van experts als bijvoorbeeld data-analisten en voedingsdeskundigen. Om alles in goede banen te leiden wordt er van Technisch Directeuren en Hoofden Opleiding steeds meer gevraagd op het gebied van leiderschap en management. Het aansturen van alle medewerkers zal nog meer dan nu een cruciale factor gaan worden om als opleiding succesvol te worden of te blijven.

Bovenstaande zaken zijn geen punten van kritiek. Zie het meer als een waarschuwende vinger. Ik hoop dat dit rapport ons aan het denken zet en aanleiding is voor een kritische interne analyse. Niet alleen voor clubs, maar ook voor de KNVB. Daarbij staan wij altijd open voor vragen en opmerkingen. Want samen hebben we het doel om het Nederlandse voetbal op een hoger niveau te krijgen.'

Aloys Wijnker
November 2021, Zeist

CIJFER VERANTWOORDING

In deze rapportage staan veel cijfers die informatie geven over de ontwikkeling van het jeugdvoetballandschap in Nederland. Op deze plek lichten we toe welke bronnen de basis vormen voor deze cijfers en hoe deze cijfers tot stand komen.

Debutanten in betaald voetbal

De cijfers over debutanten zijn afkomstig uit de wedstrijddeelnemergegevens van de KNVB, welke terug te voeren zijn tot het seizoen 2007/'08. Een debutant is elk in het veld gebrachte speler tijdens een reguliere competitiewedstrijd. De debutanten die hier zijn weergegeven zijn alle debutanten die voor het eerst in één van de twee betaaldvoetbaldivisies van Nederland hebben gespeeld voor een eerste elftal van een betaaldvoetbalorganisatie. Indien spelers dus alleen maar voor Jong-teams zijn uitgekomen, is dit niet meegenomen als debuut; tenzij ze voorheen al eerder in het betaald voetbal hebben gespeeld.

Zelfopgeleide spelers in betaald voetbal

Het aantal en percentage zelfopgeleide spelers is afkomstig uit de wedstrijddeelnemergegevens van de KNVB. Tussen het seizoen 2010/'11 en 2020/'21 bestaan deze gegevens uit respectievelijk 3291 wedstrijden voor de Eredivisie en 3806 wedstrijden voor de Eerste Divisie. In totaal zijn er tijdens die wedstrijden 2039 Eredivisiespelers ingezet. Zij hebben in totaal 6.512.684 minuten op het veld gestaan. Voor de Eerste Divisie zijn dit 2190 spelers, waarbij spelers ingezet in Jong-teams zijn uitgesloten. Deze spelers hebben uiteindelijk 6.551.270 minuten gespeeld. In de Eredivisie is van 44 spelers niet meer te achterhalen wat de opleidingsclub is, vanwege ontbrekende data. Dit komt neer op 1,43% van de gespeelde minuten. In de Eerste Divisie zijn er van 81 spelers geen opleidingsgegevens beschikbaar, wat neerkomt op 2,79% van de gespeelde minuten.

Doorstroom jeugdopleidingen

In totaal hebben 18.457 unieke jeugdspelers de afgelopen vijftien seizoenen (2006/'07 tot en met seizoen 2020/'21) minimaal één seizoen in een team van een BVO-jeugdopleiding gespeeld. Daarvan zijn 14.164 spelers in of na het seizoen 2006/'07 als jeugdspeler op een bepaalde leeftijd ingestroomd in een jeugdopleiding. Uiteindelijk is van 1306 spelers niet het moment van instromen achterhaald vanwege ontbrekende data. Van nog eens 355 spelers kon geen definitieve vaststelling gegeven worden waar zij speelden voor of op hun achttiende. Dat laat 12.503 spelers over van wie de doorstroom is berekend per instroomleeftijd in Nederlandse BVO-opleidingen. In het figuur tellen de ingestroomde spelers op tot uiteindelijk 12.704; dit komt omdat een aantal spelers meerdere keren, en op verschillende leeftijden is ingestroomd in een BVO-opleiding. Als spelers al eerder in het buitenland in een professionele jeugdopleiding hebben gespeeld voordat zij instroomden in Nederland, is de buitenlandse instroomleeftijd hier gekozen. Evenzo, indien een speler voortijdig een Nederlandse jeugdopleiding heeft verlaten en is ingestroomd in een buitenlandse professionele jeugdopleiding, is de doorstroom als zodanig doorgezet tot het daadwerkelijke moment dat de speler ook is uitgestroomd (of de Onder 19 van de opleiding heeft bereikt – red.).

Emigratie jeugdspelers

De naar het buitenland vertrokken jeugdspelers zijn spelers die het laatste seizoen in Nederland verbonden waren een BVO-opleiding en de stap naar het buitenland hebben gemaakt als minderjarige. Dat wil zeggen: als speler jonger dan achttien jaar. De club in het buitenland waar de jeugdspeler vervolgens is komen te spelen moet daarnaast ook verbonden zijn aan een professionele BVO om in het overzicht te moeten worden meegenomen. Behalve voor een overstap naar de Verenigde Staten; hier is ook het spelen aan een universiteit of college meegenomen in dit overzicht. Het gaat om alle spelers die na het seizoen 2010/'11 zijn vertrokken naar het buitenland.

Aantal spelers, teams en jeugdopleidingen

Het aantal spelers, teams en jeugdopleidingen is een historische analyse van het opleidingsland in Nederland. Aangezien deze periode zo'n vijftien jaar beslaat, is er in sommige gevallen niet met zekerheid te zeggen hoeveel teams en spelers er daadwerkelijk in een opleiding speelden. Tevens is ook de structuur van veel jeugdopleidingen veranderd. Daarom is er gekozen in het geval er een gezamenlijke jeugdopleiding was, deze als één unieke jeugdopleiding te analyseren. In het figuur zijn alleen jeugdteams weergegeven. Hetzelfde geldt voor het aantal spelers: ook dit betreft alleen maar jeugdspelers³.

Gemiddelde leeftijd

De leeftijden van alle spelers uit de Eredivisie en Eerste Divisie zijn afkomstig uit de wedstrijddeelnemergegevens van de KNVB. De analyse van de gemiddelde leeftijd is op 9124 wedstrijden uitgevoerd, waarin uiteindelijk 5428 spelers zijn ingezet. Van zes spelers was er geen geboortedatum bekend. Op iedere wedstrijddatum is de decimale leeftijd van alle ingezette spelers berekend en deze is gemiddeld over het gehele seizoen.

Leeftijdsopbouw

De leeftijdsopbouw van de spelers uit de Eredivisie en Eerste Divisie is afkomstig uit de wedstrijddeelnemergegevens van de KNVB. De analyse van de gemiddelde leeftijd is op 9124 wedstrijden uitgevoerd, waarin uiteindelijk 5428 spelers zijn ingezet. Van zes spelers was er geen geboortedatum bekend. De leeftijd van de spelers is in jaren uitgedrukt, op basis van de peildatum 1 januari van het respectievelijke seizoen. Het percentage gespeelde minuten door spelers van verschillende leeftijden is vervolgens ten opzichte van het totaal aantal gespeelde minuten uitgedrukt. In deze analyse zijn wedstrijden van Jong-teams geïnccludeerd.

Doorstroom Jong-teams

De doorstroom van spelers uit Jong-teams in de Eerste Divisie is geanalyseerd op basis van spelers die hun debuut hebben gemaakt via het Jong-team. Dat wil zeggen: nog niet eerder elders in het betaald voetbal hebben gespeeld. Voor deze cohort aan spelers is vervolgens geanalyseerd waar zij in de daaropvolgende seizoenen hebben gespeeld, alsmede hun selectie voor Jong Oranje of het Nederlands elftal. Indien spelers voor zowel Jong Oranje als het A-elftal hebben gespeeld, zijn ze in dit geval meegenomen in de doorstroom naar het A-elftal.

Nationaalspelers per BVO

Alle spelers geboren in of ná 1986 en die sinds het seizoen 2001/'02 hebben gespeeld voor een nationaal team zijn meegenomen in deze analyse. Dit betreft de eerste lichting in Nationaal Onder 15 in het jaar 2000. Van tien spelers was niet te achterhalen aan welke BVO ze ten tijde van hun selectie verbonden waren. Alleen BVO's die in het huidige seizoen (2021/22) nog bestaan zijn meegenomen in dit overzicht.

Instroomleeftijd

De instroomleeftijd van jeugdspelers in opleidingen is afkomstig van gegevens van de KNVB. Deze analyse is gebaseerd op een cohort van 13.173 jeugdspelers die vanaf 2010/'11 tot en met seizoen 2020/'21 in jeugdopleidingen hebben gespeeld. Voor 11.649 spelers is de leeftijd van instromen uit het amateurvoetbal naar een BVO-jeugdopleiding geanalyseerd. Hiervoor is de leeftijd van instromen bepaald op peildatum 1 januari van het respectievelijke seizoen.

Scoutingsgebied jeugdopleidingen

Het scoutingsgebied voor iedere jeugdopleiding is vastgesteld op basis van alle nieuw ingestroomde jeugdspelers vanaf het seizoen 2010/'11 tot en met seizoen 2020/'21. Het gaat in dit geval om 9790 unieke jeugdspelers. De laatste amateurvereniging waar deze spelers hebben gespeeld in het seizoen voordat ze werden opgenomen in de jeugdopleiding is uiteindelijk achterhaald voor 9706 spelers. Deze spelers zijn gescout bij 1307 unieke amateurverenigingen, waarvan voor 51 verenigingen geen geografische gegevens beschikbaar zijn. Dit laat uiteindelijk 1256 amateurverenigingen over waar jeugdspelers door BVO-opleidingen zijn gescout.

Instroomleeftijd betaald voetbal

Deze data zijn afkomstig uit de wedstrijddeelnemergegevens van de KNVB en bevat een cohort van 1076 unieke spelers die afgelopen seizoen (2020/'21) in één van de twee betaaldvoetbaldivisies van Nederland hebben gespeeld. Voor iets meer dan de helft van deze spelers, namelijk 575 spelers, is de jongste instroomleeftijd in een BVO-jeugdopleiding te achterhalen. Deze leeftijd is gecategoriseerd in verschillende leeftijdscategorieën (elf jaar is Onder 12 leeftijdscategorie). Voor al deze spelers is elke leeftijdscategorie van instroom weergegeven als percentage van het totaal.

Instroomleeftijd Nederlands elftal debutanten

Voor alle spelers die hebben gespeeld in het Nederlands A-elftal vanaf seizoen 2015/'16 tot en met de achtste finale van 27-06-2021 op het EK 2020 is het eerste selectiemoment in de Nationaal-lijn geanalyseerd. Het gaat in totaal om 69 spelers die in de afgelopen 64 wedstrijden zijn ingezet. Alleen spelers geboren in of ná 1986 zijn geïnccludeerd in deze analyse, dit was de eerste lichting in Nationaal Onder 15 in het jaar 2000.

Begrotingen jeugdopleidingen

De begrotingen voor de jeugdopleidingen worden jaarlijks door de betaaldvoetbalorganisaties op 1 oktober (Eredivisie) of 1 november (Eerste Divisie) ingediend. De jaarstukken en prognosecijfers worden daarna voorgelegd aan de licentiecommissie betaald voetbal.

Poolvergoeding (Gekregen / Ontvangen)

De bedragen die zijn uitgekeerd als poolvergoeding voor overschrijvingen van jeugdspelers van elf jaar (seizoen waarin de speler elf jaar wordt) tot en met twintig jaar (seizoen waarin de speler twintig jaar wordt) van een Nederlandse betaaldvoetbalorganisatie naar een andere Nederlandse betaaldvoetbalorganisatie.

DEFINITIES IN RAPPORTAGE

- ¹ Een zelfopgeleide speler is een speler die tussen 15 en 21 jaar minimaal drie seizoenen bij éénzelfde opleiding van een BVO heeft gespeeld. Deze definitie is afkomstig van het CIES Football Observatory.
- ² Een debutant is een speler die voor het eerst in het veld is gebracht in een reguliere competitiewedstrijd in één van de twee Nederlandse betaaldvoetbaldivisies. Dit kan ook spelers in Jong-teams betreffen, tenzij anders aangegeven.
- ³ Een jeugdspeler is een speler wiens leeftijd op peildatum 1 januari van het respectievelijke seizoen 18 jaar of jonger is.
- ⁴ Jeugdteams zijn teams tot en met de Onder 19-leeftijdscategorie tot seizoen 2020/'21. Vanaf dit seizoen zijn ook de Onder 21-teams meegeteld als zogenaamde jeugdteams.

REFERENTIES

Poli, R. Ravenel, L. en Besson, R. (2019), "The demographics of football in the European labour market, CIES football observatory monthly report no. 49, Neuchâtel, November", beschikbaar via: <http://www.football-observatory.com/IMG/sites/mr/mr49/en/>; (Geraadpleegd woensdag 11 augustus 2021).

Poli, R. Ravenel, L. en Besson, R. (2020), "The effects of the pandemic on the demography of players in Europe, CIES football observatory monthly report no. 59, Neuchâtel, November", beschikbaar via: <http://www.football-observatory.com/IMG/sites/mr/mr59/en/>; (Geraadpleegd woensdag 27 oktober 2021).

Poli, R. Ravenel, L. en Besson, R. (2016), "The international mobility of minors in football, CIES football observatory monthly report no. 20, Neuchâtel, December", beschikbaar via: <https://football-observatory.com/IMG/sites/mr/mr20/en/>; (Geraadpleegd woensdag 11 augustus 2021).

Bullough, S., & Coleman, R. (2019). Measuring player development outputs in European football clubs (2005–2006 to 2015–2016). *Team Performance Management: An International Journal*, 25(3/4), 192–211. <https://doi.org/10.1108/tpm-03-2018-0023>

UEFA (2020). The UEFA Training Facility and Youth Investment Landscape, beschikbaar via: <https://www.uefa.com/insideuefa/uefatrainingfacilitiesandyouthinvestmentlandscape/>; (Geraadpleegd vrijdag 15 oktober 2021).

KNVB (2020). Stand van het land: Duale carrière, Intern onderzoek over Duale Carrière mogelijkheden van jeugdvoetballers onder studiebegeleiders.

Tekst: Wouter Kuperus, Jan Verbeek, Aloys Wijnker

Interviews & eindredactie: Willem Korenromp

Vormgeving: Floor Wesseling

Copyright: KNVB